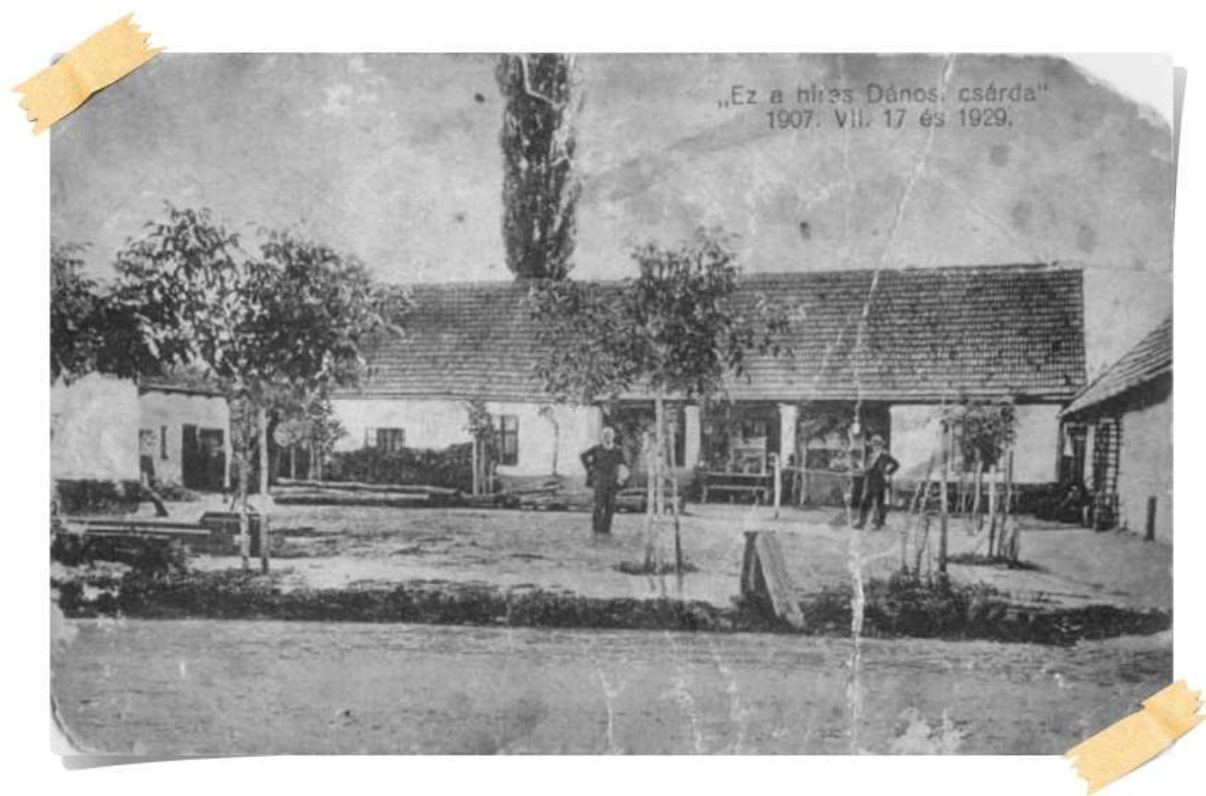

Archeo-Art Bt.
2119 Pécel, Csíktarcsa utca. 8.

D Á N S Z E N T M I K L Ó S   K Ö Z S É G
TELEPÜLÉSFELESZTÉSI KONCEPCIÓJA, TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVE,
HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZATA ÉS SZABÁLYOZÁSI TERVE
FELÜLVIZSGÁLATA

TELEPÜLÉSI ÖRÖKSÉGVÉDELMI
HATÁSTANULMÁNY

MŰEMLÉKI SZAKTERÜLETI MUNKARÉSZE

2019. január

ALÁÍRÓLAP

Dánszentmiklós község településfejlesztési koncepciója, településszerkezeti terve, helyi építési szabályzata és szabályozási terve felülvizsgálatához kapcsolódó települési örökségvédelmi hatástanulmány műemléki szakterületi munkarésze

Megbízó:

Dánszentmiklós Község Önkormányzata
Sipeki Zsolt polgármester
2735 Dánszentmiklós, Dózsa György út 100.

Generál tervező:

Pest Megyei Terület-, Település-,
Környezet Tervező és Tanácsadó Kft.
Schuchmann Péter ügyvezető igazgató
1085 Budapest, Kőfaragó u. 9. IV. emelet

Tervezők:

Archeo-Art Bt.
2119 Pécel Csíktarcsa u. 8.

Kozma Klára
okleveles építészmérnök
tervezői jogosultság száma: É 07-0438

Dénes Katalin
okleveles építészmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök
tervezői jogosultság száma: É 20-0333

Budapest, 2019. január hó

TARTALOMJEGYZÉK

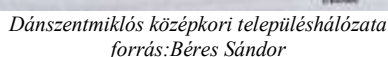
ALÁÍRÓLAP	2
TARTALOMJEGYZÉK	3
I. VIZSGÁLAT.....	4
1. TÖRTÉNETI LEÍRÁS	4
2. TERMÉSZET, TÁJ, TÁJHASZNÁLAT	10
3. TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG, TELEPÜLÉSKÉP ÉS UTCAKÉPEK	11
4. TELEPÜLÉSSZERKEZET ÉS TERÜLETHASZNÁLAT.....	13
5. TELEPÜLÉSKARAKTER	15
6. VÉDETTSÉGEK.....	18
7. AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ELEMZÉSE	19
II. TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR.....	20
III. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE	23
1. A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ ELEMELK VONATKOZÁSÁBAN RELEVÁNS RÖVID ÉS KÖZÉPTÁVON TERVEZETT VÁLTOZÁSOK ISMERTETÉSE	23
2. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRE, TELEPÜLÉS- ÉS TÁJSZERKEZETRE.....	25
3. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ MŰEMLÉKI ÉRTÉKEKRE	25
IV. ÉRTÉKVÉDELMI TERV	26
1. AZ ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPELTETETT ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT BIZTOSÍTÓ SZEMPONTOK ÉS KÖVETELMÉNYEK	26
2. ÖNKORMÁNYZATI FELADATOK.....	28
V. TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR.....	29
VI. NYILATKOZAT.....	46

1. TÖRTÉNETI LEÍRÁS

Dánszentmiklós területén késő rézkori és korai bronzkori telepeket tártak fel. A régészek által feltárt leletek igazolják, hogy a bronzkor derekán, i.e. 1600 körül már emberek éltek ezen a homokbuckás vidéken.

A Kr. u. IV. sz. végétől szarmata, jazig törzsek, majd a század utolsó évtizedében a hunok érkeztek a Kárpát-medencébe. Az egykori Állami Gazdaság alsódánosi almaskertjében későszarmata telep és temető, valamint korai avar temető, a Csonka tanya területén szintén későszarmata település került a felszínre. A régészeti kutatás leletanyaga között nagy mennyiségű kerámia, különféle bronz fibulák, ládikafogantyú, tükör-, karperec-, karikatöredékek, gyöngyök, Marcus Aurelius és II. Constantinus kisbronzai, Diocletianus antoninianusza, illetve sima ezüst nagy szíjvégtöredékek, álsatos veret töredéke, faragott indás díszű csont tegezdzisz található.

Területén a IX. század végi magyar betelepedést követően kialakult az aprófalvas települési rendszer, mely időből több Árpád-korban létezett falu nyoma ismert. Csetharaszton, Csetneken, Márton-tanyán, Tetves-halomon és Mitsky-majorban XI-XIII. századi temetőket, illetve templomromokat találtak, melyek következetesen a homokhátra települtek, mivel a laposokat gyakran víz boríthatta. Ezen aprófalvak feltehetőleg egy-két rokon családból álltak, egy gazdasági egységet alkottak. A Szent Miklós tiszteletére épült Árpád-kori temploma valószínűleg a Mitsky-major területén állhatott.

Az Árpád-kori települések a tatárjáráskor pusztulhattak el, és 1242 után a szántókból, legelőkből és kaszálókból álló mintegy hatezer holdas terület pusztaként szerepelt, területén a pásztorokon kívül hatszáz éven keresztül nem lakott senki.

Az oklevelek a települést *Dan*, *Daan*, *Danzentmiklós*, *Dánosegyháza*, *Dános*, *Dánospuszt*a és *Felsődános* néven említik.

Dánszentmiklóst először egy 1324-ből származó Anjou-kori oklevél említi „*Daan*” néven, mikor is I. Károly a Trencsényi Máteval szövetkezett Csák fia Jánosnak Ecseg várát és tartozékait, köztük Dán pest megyei birtokokat is Harsundorfi Wluingusnak adta, kinek halála után birtokai Nagy Lajos király fiúsított nővérére szálltak. 1374-ben a pusztabokor gönyői Péterfia Jánosé volt, aki elcserélte Bekusfia Jánossal, Endrefia Milóssal és Endrefia Simonnal.

A Magyarország helységnévtáiraiban előforduló alakjai a következők: 1873-ban Dány Szent-Miklós (Dános), 1888-ban Dán-Szent-Miklós (Dános), majd az 1913-ban már mai Dánszentmiklós alakja szerepel.

A Dánszentmiklós helynév Dán (Dány) és Szent Miklós személynevek összetételéből keletkezett. A Dán- előtag egy Dán nevű birtokossal kapcsolatos, mely lehet a Dániel

rövidüléssel becéző alakja, vagy szláv jövevényszó is, de egyes feltételezések szerint a „dán” a környező erdők miatt, az „erdei ember” kifejezésre utal. A helynév utótagja a település Árpád-kori Szent Miklós tiszteletére emelt templomára utal.

XIV-XV. század

A tatárjárás pusztítása, a mezővárosok népességelszívó hatása és a gazdálkodásban és a településszerkezetben bekövetkezett változások következtében elnéptelenedett Dánszentmiklós pusztája területe a környező településekkel ellentétben a tatárjárás után sem népesült be újra. A területén található középkori települések lakosságát és területét a környező Vátya, Vacs, Alberti és Mikebuda magába olvasztotta, Dánszentmiklós területét pedig a megnövekedett szarvasmarhaexport miatt legeltető és teleltető területként jelölték ki, és adták bérbe.

1490-ben Dánszentmiklós pusztája területének birtokosa volt Mikebuday Simonffy László és nemes dáni Nagy Zsigmond. 1511-ben sápi Lőrinc fia László átengedte a birtokot gyáli Was Lászlónak. A fél pusztabokor tulajdonosa alberti Ozsvár özvegye, nemes Wattyay Imre leánya, Erzsébet, birtokrészét eladta Kenderessy Mihálynak. A Was-ági rész örökösei kihaltak, földjeik a királyra szálltak, aki új adományként Kenderessy Boldizsár és István egri várban szolgáló katonáknak adományozta. Még ebben az évszázadban birtokos volt itt Thassy Pál, majd ennek örökösei, Halmy Gábor és Ráday Gergely.

1526-ig ez a terület a középkori Magyarország egyik legfejlettebb vidéke volt.

A török uralom (1541-1693)

Buda török kézre kerülésével a Duna-Tisza köze is török uralom alá került, és a középkori falu területe is a török seregek felvonulási útvonalán feküdt. Így lényegében esélye sem volt arra, hogy túlélje a hadseregek mozgásával járó pusztítást, és a település szinte teljesen elpusztult.

A törvénytelen módon kivetett súlyos adók, valamint az adó beszedésével megbízott császári közegek – a területen elsősorban Rensigh úr budakerületi hadibiztos – által elkövetett gyakori visszaélések miatt a pusztabokrok területe 1689-re lakatlanná vált, és az elpusztult helyek között szerepelt. Az 1686-ban még teherképes község lakói Kecskemétre húzódtak.

A török kivonulását nem érték meg a középkori birtokos családok sem, és a terület évszázadokig Dános pusztája néven volt ismert.

A XVIII- XIX. század

Dánosi épületek

A török kiűzését követően Dánszentmiklós területe a pilisi Beleznay grófok és a Szilassy család tulajdonába került, valamint Pilis és Nagykörös városa szerzett bérleti jogot területein.

A Habsburg-uralom alatt Dánszentmiklós és határának birtokosai sűrűn váltogatták egymást. A birtokhatárokat kőoszlopokkal jelölték meg, s napjainkban is több ilyen Mária Terézia korabeli, „1750” feliratú hatalmas kőoszlop található még a határban. Mivel a település ekkor még Alberti pusztája volt a Vályi ország leírásában önállóan nem szerepel.

A XIX. században kezdődött meg a hatalmas pusztája

tanyásítása, melynek következtében a század közepére több részre osztódott területe. A tanyaföldekre kiköltöztek a körösi gazdák és a másfelől jött magyarok. A majorságok mellett több tanya is keletkezett az uradalmi központtól távolabb fekvő birtokrészekben. A birtokosok időszakos használatra udvarházakat, majd kastélyokat építettek majorságaik közvetlen közelében.

Területének benépesülésében fontos szerepe volt annak, hogy 1846-ban megnyitották a Pest-Szolnok vasútvonalat, valamint hogy a Nagykörös által zálogba vett területet tanyákra osztva kiosztották a lakosság közt. Az uradalmak szaporodásával folyamatosan nőtt a lakosság lélekszáma is. A kialakuló nagybirtokokkal az azokat megművelő cselédek és napszámosok költöztek a területre. Népsége a három közeli városból és a közeli falvakból, származott magyarok, valamint trencsényi és más felvidéki megyékből jött összeolvadása révén alakult ki. Lélekszáma az 1850-es években 150 fő volt.

Galgóczy Károly neves monográfus írja 1887-ben: „Dánszentmiklós 6566 k. hold kiterjedésű, nagy pusztá. Sok homokos buckáját 1835-től befásították, így a homok nem terjed tovább. Széles laposain jó fekete homokföldek és sűrű talapok váltakoznak. Néhány nagyobb major van itt és számos apró tanya. Ezen a pusztán 817 ember él. Iskolájuk is van.”

A katonai felmérések térképei

I. katonai felmérés (1782-1785)

II. katonai felmérés (1829-1866)

III. katonai felmérés (1882-1884)

A XVIII. század második felében készült I. katonai felmérés térképe homokbuckás pusztaként ábrázolja területet, melyet egy-két dűlőút szel át és gémeskutak utalnak a legeltetés jelenlétére. A település délkeleti végén átmenő mai Irsai út nyomvonala ismerhető fel a térképen. Danaver és Schöfferei feliratok olvashatók.

A II. katonai felmérés térképén már feltűnnek a majorságok és tanyák, valamint a központi homokhát korábban legelőnek használt területein, az üzemközpontok közelében a szőlő. Az uradalmi szőlők a korábbi erdők kiirtásával, a filoxéra pusztítása után keletkeztek.

A birtokosztódás következményeként saját úthálózatot alakítottak ki, a sakktáblaszerű birtokrészek között a közlekedést egyenes dűlőutak szolgálták. A térképen már jól látszik a mai Irsai út, Dózsa György út, az Ady Endre utca és a Nyáregyházi út. Az utak mentén fasorok álltak egy országos rendelet eredményeként. Dánszentmiklós területén a Watya Péter, Micky Sándor, Stako, P. Hogyi, Takács József, Hógy Sámuel, Gailhoffer, Micsky, Muzsik F., Szillasy István, Enyed Pál, Beniovsky, Matiszensky, Mónár György, Scheyer Sándor majorjait illetve tanyáit tünteti fel a térkép.

A település Albertirsa felőli részein jelentős vízfelületként ábrázolja a Gerje ágak belvíztavait.

III. katonai felmérés (1882-1884)

Királyi kataszteri térkép (1850-1916),
Dánszentmiklós térképe 1881-ben készült

Magyarország általános térképe, 1910 körül

Magyarország katonai felmérése (1941)

Dánszentmiklós topográfiai térképe, 1975.

A **III. katonai felmérésen** „Pusztá Dánszentmiklós” alakban szerepel a terület, megkülönböztetve Alsó Dános, Középső Dános és Alsó Dános részeket. Felső Dános területe a Wekerle major környéke körüli részre, Alsó Dános a Mitsky major körüli területre, Középső Dános pedig a Muzsik major és a Berczi Mór területére esett.

Már a közutakat, dűlőutakat és bekötő utakat és a birtokhatárokat is jellemzően fasorok és erdősávok szegélyezik. Az uradalmi kastélyok körül parkokat telepítettek, a tanyákat és épületek körüli udvarokat facsoportok keretezik. A fasorok legfontosabb funkciója a szél elleni védekezés volt, valamint legelőhelyül szolgáltak az uradalmi kondák számára.

A területen a Babka tanya, Feuer tanya, Mano tanya, Cserepes tanya, valamint Mitsky major, Szilassy major, Berczi Mór, Muzsik major, Pfriem Lenard, Hogyi major látható a térképen. A Mitsky major közelében, a mai Akácfa utca mentén, kápolna állt.

Az 1881-ben készült **királyi kataszteri térkép** négy dűlőre tagolja a területet, a Beleznay dűlő, Ferenczhalmi dűlő, Forgó dűlő, Kis Dánosi dűlő alkották a mai település területét. A mai település nagy része ekkor még beépítetlen volt, a majorságokat és tanyák név nélkül szerepelnek, azonban a Rakovszky és Mitsky major körüli kerteket részletesen ábrázolja. A település keleti részén ekkor meghatározó elemek voltak az észak-déli irányú dűlőutak. A térképen utólagos bejegyzésekkel látható a Kis Dánosi dűlő telekosztásai.

Az **1941-ben készült katonai felmérés** térképén a település nagy része még mindig beépítetlen. Az Irsai út észak-nyugati oldalán, a mai Rákóczi Ferenc utca északi oldalán, valamint a Csetneki-telepen az Alkotmány utca és József Attila utca mentén látható az utcavonalas beépítésben álló hosszházas épületek sora. Dánszentmiklós utcahálózata ekkora már nagyrészt kialakult, a térképen a fő útvonalak – mint a Dózsa György út, az Irsai út, az Ady Endre utca – mellett már jól kirajzolódnak a mellékutak is, úgymint a Rózsa utca, Alkotmány utca, József Attila utca, Tessedik Sámuel utca és a Széchenyi utca.

A térkép szerint a településen a Mitsky-major területén is állt egy iskola és egy kápolna, valamint jelöli a Dózsa György út mentén ma is álló iskolaépületet. A község háza az Irsai út Pusztavacs felőli végén állt. A térkép alapján Dánszentmiklós területén ekkor kilenc major volt, a Wekerle, Kovács, Paulovics, Mitsky, Unger, Plósz, Gara, Muzsik és Marton major. A térkép jelöli továbbá a Cserepes-, Füle-, Babka- és Cselko-tanyákat is.

A több mint harminc évvel később készült, **1975. évi topográfiai térkép** nagyjából már a település mai beépített állapotát mutatja, a fő úttal párhuzamosan kialakult négy mellékutcával és az erre merőleges keresztutakkal. A község közintézményeit és az állami gazdaságokat is jelöli a térkép. Az utcák menti lakóépületek mögött háztáji gazdálkodásra alkalmas telkeken gyakran szőlő is jelen van, a lakott területek határában közvetlen kaptak helyet a gyümölcsfa ültetvények.

A XX. század első fele

A dánosi volt Belezna-, később Wekerle-kastély

A dánosi volt Belezna-, később Wekerle-kastély

Az első világháború időszakára a településen kialakult a 200-600 holdas birtokokból álló középbirtok-rendszer. 1908-ban épült meg az elemi iskola alsó tagozatának épülete a Dózsa György utca északi oldalán.

A tanyákból és szőrványtelepülésekből létrejövő új település eredetileg Dánszentmiklós pusztá néven közigazgatási szempontból Alberti községhez tartozott, és csak a század húszas éveiben vált el az anyagközségtől és vált önálló településsé. Az 1930-as években lakossága megközelítette a 2000 főt.

A település mai képe a két világháború között kezdett kialakulni, amelyet a jelenlegi település belterületén keresztül húzódó út mentén felépült uradalmak gazdasági területei határoztak meg. A földbirtokokosok hosszú cselédházakba telepítették a családokat, többnyire kúriákat, gazdasági épületeik szomszédságába. A két háború között a település legnagyobb birtokosai közül kiemelhető Misky Sándor, Muzsik Lajos, Paulovicz János illetve Wekerle Sándor, aki háromszor is magyar miniszterelnök volt. Egykori lakhelye a fénykorában impozáns Wekerle-kastély a Damjanich utcában látható.

A szocializmus időszaka

*A Micsurin TSZ salátatermelő föliás földje, 1970.
fotó: www.darabanth.com*

A második világháborút követően a nagybirtokrendszerre a végső csapást a földosztás mérte. Dánszentmiklóson közel félezer nincstelen jutott kisebb nagyobb földterülethez. Az önállóság azonban nem tartott sokáig, a 1940-es évek végén az 1950-es évek elején a kisbirtokosokat az 1945-ben megalakult Micsurin Termelőszövetkezetbe kényszerítették, így Dánszentmiklós gazdasága lényegében egyet jelentett a Micsurin Termelőszövetkezettel. A településen az 1970-es évektől nagyüzemi módszerekkel termelt gyümölcs feldolgozására láda-, majd konzerv- és hűtőtüzem épült.

1945-ben az ország szövetkezetei között az első egyike volt a helyi Gyümölcstermelők Földműves Szövetkezete.

Dózsa György út déli oldalán 1944-ben épült fel a községháza. Az 1940-ben alapított lelkeszségnek és egyházközségnek 1958-ban épült fel Szent Miklósnak szentelt római katolikus temploma, a községháza szomszédságában.

Az 1970-es években lendült fel a házépítés, ekkor évente 35-40 épületet emeltek, a '80-as évek elejére ez 15-20 házra csökkent. Az 1980-as évek elején épült fel a művelődési ház és könyvtár, mely korábbi csarnokhoz kapcsolódik.

A rendszerváltás után

Művelődési és Sportház

A település lélekszáma a XX. század második felében tovább emelkedett, mára meghaladja a 3000 főt. Napjainkban újra több gazdasági vállalkozás (gyümölcstermesztés, faiskola, vetőburgonya, fatermelés) működik a településen, de már jellemző a főként a fővárosra koncentrálódó ingázás is.

A Szent Miklós templom körüli park, valamint a községházától a művelődési házhoz húzódó közterületek rendezésével kellemes településközponti rész jött létre. A közelmúltban újult meg és bővült a Művelődési és Sportház épülete, melynek során az épület energetikai felújítása is megtörtént. Szintén folyamatosan újulnak meg az iskola épületei, és kiépült az egészségcentrum is. Az egykori majorsági kúriákat ismét használatba vették, felújították, a

Wekerle-major lovas turizmusnak ad helyet, a Plósz-kastélyba egykori tulajdonosainak leszármazottai költöztek vissza és az épület egy részében kiállítást rendeztek be, nyaranta pedig kastélykoncert sorozattal várják a településre látogatókat.

Felhasznált irodalom: Béres Sándor: Dánszentmiklós tájtörténete. In.: Antropogén változások a Kárpát-medencében. (szerk.: Andrásfalvy Bertalan, Vargyas Gábor) PTE Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék, L'Harmattan, Budapest, 2009. 213-236. p.

Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye. Budapest Országos Monografia Társaság, 1910.
<http://mek.oszk.hu/09500/09536/html/0015/0.html> (letöltés ideje: 2018. június 6.)

Czeplédy Ilona (szerk.): Az 1990. év régészeti kutatásai / Régészeti Füzetek I/44. (Magyar Nemzeti Múzeum Budapest, 1992.)

Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára, melyben minden város, falu és pusztá, betűrendben körülményesen leíratik. Pest, 1851. <http://www.fszek.hu/digitdoc/fenyes/> (letöltés ideje: 2018. június 6.)

Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. IV. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1998.

Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980. 173. p.

Vályi András: Magyar országnak leírása. Buda, 1796. 1. kötet. 25-26. p.

Hídvégi Lajos: Pilisen lakott a tábornok fia. Öt pusztafalura terjedt ki. In.: Monori Hírlap, a Pest Megyei Hírlap különkiadása. XXIII. évfolyam, 158. szám. 1981. július 8.

Hídvégi Lajos: Pusztabokrok II. Adatok Alberti, Irsa, Dánszentmiklós és Mikebuda településtörténetéhez. Albertirsa, 1990.

Horváth Ferencné: Dánszentmiklós története. Dánszentmiklós, 2001.

Dánszentmiklós Integrált Településfejlesztési Stratégiája és Akcióprogramja, 2007.

Katonai felmérések térképei. <http://mapire.eu/hu/maps/>
Archív felvételek: <https://gallery.hungaricana.hu>

2. TERMÉSZET, TÁJ, TÁJHASZNÁLAT

Tájtörténet – tájhasználat

Kis-gerje menti területek

Az Ugodi kastélyhoz vezető fasor

Irsai út menti szántók

Faiskola, fotó: <http://pullulo.hu>

Kertészet, fotó: <https://danszentmiklos.maxapro.hu>

Pest megye déli részén, a Ceglédi járásban, a Duna-Tisza közeli homokhátságon, az ország mértani középhelyétől négy kilométerre fekszik a 38 km² nagyságú település. Belterülete megközelítőleg területének közepén helyezkedik el. A település jellemzően lankás, sík felszínét az északnyugat-délkeleti irányú homokhát határozza meg, a térség egyik magas pontja a Tetves halom (140,4 m).

Területét a IX-XIII. században a nagyállattartó földművelő gazdálkodás jellemezte, a szántóföld részaránya alacsony lehetett, nagy részét erdők, tölgyesek, illetve nyáras ligeterdők borították. A XIV. századai elnéptelenedésével a táj használata nem szűnt meg, pusztává válásától a XIX. századig tulajdonosi bérbeadással hasznosították. Mivel ez a terület esett legmesszebb a művelők lakóhelyétől, a legkevesebb munkát igénylő rideg állattartás és mezei kertes földművelés területéül szolgált. A török megszállás alatt a legeltetés nagy intenzitása, az átvonuló hadak állatai, valamint a „kis jégkorszak” utáni száraz éghajlat járult hozzá a terület erdőinek eltűnéséhez.

A XVIII. században a földesúri külterjes állattartás volt meghatározó. A nagyarányú juh- és birkatartás következtében, a rendkívül aszályos század végi évtizedekben Dánszentmiklóson is kialakult a futóhomok a fátlan központi homokháton. Szántóföldek szerepének növekedése csak a XIX. század közepétől kezdődik, amikor a pusztán állandó lakosság jelent meg. A legelő alapú agrártájból kialakult a szántóföld alapú agrártáj szerkezet. 1836-tól a homokhátak legmagasabb pontjain a futóhomok ellen akácerdőket telepítettek. Fényes Elek leírása Alsó- és Felső-Dánszentmiklóst Pest-Pilis vármegyei pusztaként említi, határáról és földjeinek minőségéről sem tesz említést. A 105 katolikus és 50 református lakosú pusztát földesura Nagy-Kőrös városa, és a gróf Belezsnay nemzetség.

Borovszky Samu leírása szerint Dánszentmiklós pusztája a pesti járás 49 uradalma közül az egyik legjövedelmezőbb volt 36.000. forinttal.

Az 1930-as években honosította meg Szakácsy Gyula kertész a sorosan művelt, ültetvény rendszerű gyümölcstermesztést, mely a városi és külföldi piacokra termelt. Dánszentmiklóson az alma és egyéb gyümölcsök termesztése a legjelentősebb művelési ágá vált a szocialista időszak alatt a nagyüzemekben és a háztáji gazdálkodásokban egyaránt. Az uradalmi rendszer végét az 1945-ös földosztás jelentette.

A 1970-es évektől nagyüzemi módszerekkel termelt gyümölcs feldolgozására láda-, majd konzerv- és hűtőüzem épült. Dánszentmiklós külterületén ma is a gyümölcstermesztés a meghatározó, főként alma, meggy és szilva ültetvények találhatók. Faiskola, gazdasági erdők és vetőburgonya termesztés is jelen van a településen. Dánszentmiklós és térsége jelentős zöldség-gyümölcs termelő potenciállal rendelkezik. Azonban a megtermelt termékek hatékony piacra juttatása megoldatlan.

**Településhálózati –
településszerkezeti összefüggések**

A Ceglédi járás, forrás:
http://gis.teir.hu/teirgis_jaras/

Dánszentmiklós belterülete

Dánszentmiklós Pest megyében, a Ceglédi járásban található, Budapesttől délkeleti irányban 60 km-es távolságban. Közvetlen határos Nyáregyháza, Pilis, Albertirsa, Mikebuda, Pusztavacs, és Újlengyel településekkel. A település dél-keleti részén halad át az Albertirsát és Örkényt összekötő negyedrendű út, másik meghatározó útja a települést Nyáregyházával összekötő negyedrendű út. Vasútvonal nem érinti a települést.

A település lakosságának nagy része nem helyben dolgozik, az ingázás magas aránya a gyenge helyi gazdaságnak és a vállalkozások hiányának köszönhető. A település részére Cegléd és Albertirsa biztosítja a felső- és középfokú ellátást. Dánszentmiklós megközelíthetősége, települési környezete, gazdasága sem elég erős, előnyös vagy egyedülálló ahhoz, hogy Budapest vagy annak agglomerációjában lévő jobb gazdasággal rendelkező települések ne szippantsák el lakosságát.

A település központi belterülete megközelítően az igazgatási terület súlypontjában található. A kialakult belterület szerkezetére a szabályos, derékszögű, egyenes vonalvezetésű utcahálózat illetve a közel egyforma nagyságú és szabályos téglalaphoz hasonló alakú telekszerkezet a jellemző. A település területének jelentős része lakóterület, amelyre az oldalhatáros beépítési módú, családi házas beépítés a jellemző.

3. TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG, TELEPÜLÉSKÉP ÉS UTCAKÉPEK**Történeti településmag**

A Rákóczi Ferenc utcában álló, XIX. század első felének épülete, fa oromzatos kialakítással

Rákóczi Ferenc utcai lakóépület tornáccal

Dánszentmiklós mai képe a két világháború között kezdett kialakulni, így a viszonylag fiatal településképben jól elkülöníthető történeti településmag nem található. A folyamatos beépítéseknek és átalakításoknak köszönhetően még legkorábbi részein sem alakult ki, vagy maradt fenn egy egységes beépítésű, jellegzetes utcakép.

Legrégibb beépített területei az egykori majorságok területei, kúriákkal és kastélyokkal, valamint az ezekhez kapcsolódó gazdasági épületekkel. Az egykor ezek szomszédságába telepített hosszú cselédházak már nem találhatók meg.

Az Unger-major közelében, a Rákóczi Ferenc utca északi oldalán álló házsor már az 1941-ben készült katonai felmérés is ábrázolta. Ezek az épületek oldalhatáros beépítésben, fésűs előkertes kialakítással készültek, az utcára merőleges gerincű nyeregtetővel, egyszerű tömegalakítással. A XIX. század első felében épült lakóépületek közül már csak pár áll, azok is átalakítva, rossz műszaki állapotban.

A Csetneki telepen található Alkotmány utca déli oldalán és József Attila utca északi oldalán épültek az 1900-es évek első felében hasonló épületek, melyek mára szintén elpusztultak.

Az Irsai út nyugati oldalán, a Dózsa György út és Pusztavacs felőli vége közötti terület egykori hosszházas beépítése szintén megszűnt.

A Dózsa György út mentén, a polgármesteri hivatal oldalában, a Piac köz és a Tessedik Sámuel utca között húzódó szakaszon helyezkednek el az állami gazdasági házak sora, melyek karakterének jellegzetességei ma is felismerhetők. Az 1950-es években fésűs, oldalhatáros

beépítésben, előkerttel épült lakóépületek közel négyzetes alaprajzúak, általában utcára merőleges nyeregtetővel, csonka kontyos vagy oromfalas kialakítással.

Falusias településkép

Kossuth Lajos utca sátoztetős épületei

Kossuth Lajos utca

Dózsa György úti részlet

Dánszentmiklós belterületének nagy részén falusias lakóterületek találhatók. A lakóterületek nagy része beépült, azonban sokhelyütt találkozhatunk foghíjtelkekkel. Ugyanakkor a fő útvonalak mentén (Dózsa György utca, Irsai út) megtalálhatók a kereskedelmi, szolgáltató funkciók is, mint cukrászda, élelmiszer boltok, gyógyszertár, posta, pékség és pizzeria, autószerelő műhely.

Az utcák szélesek, az aszfaltozott utak egyoldali árokkal készültek, a közterületi zöldsávok növényzettel kevésbé telepítettek, azonban egy-egy sor cserje és fa tarkítja az utcaképet. A településképet rontja a légvezetékek látványa.

A telkek jellemző beépítési módja a fésű, előkertes, oldalhatáron álló, földszintes családi házas beépítés. A lakóházak általában nyeregtetővel fedettek, egyszerű tömegalakításúak. Formai megjelenésük azonban különböző, megtalálható az utcával párhuzamos vagy arra merőleges tetőgerinc, a sátoztetős, a manzárdtetős, az oromfalas, csonkakontyos és a kontyolt kialakítás is. A tetőformák, a tetőgerinc utcavonalhoz való viszonya és a tetőhajlásszög igen változatos. Az épületek általában cseréppel fedettek, a homlokzatok vakoltak és természetes színekben festettek.

Az utcaképek nem egységes képet mutatnak, megjelenésük vegyes jellegű. A különböző időszakokból különböző minőségű és karakterű épületek követik egymást, így a beépítés heterogén, hagyományos településképről nem beszélhetünk.

A bőségesen rendelkezésre álló területek miatt az oldalhatáros, hosszaházas beépítés nem fejlődött, a hajlított házak és a zárt sorú beépítés nem található meg a községben.

Légifotók Dánszentmiklósról, fotó: <https://www.civertan.hu/legifoto>

4. TELEPÜLÉSSZERKEZET ÉS TERÜLETHASZNÁLAT

A kialakult közlekedési kapcsolatrendszer, valamint a tervezett utcahálózat nagymértékben meghatározza a település életét. A település meghatározó eleme az északnyugat-délkeleti irányú Dózsa György út, mely Nyáregyházával köti össze Dánszentmiklóst. A zárt egységet alkotó belterületi rész a Dózsa György út mentén hosszan elnyúlva alakult ki, melynek keleti határán az Albertirsa és Pusztavacs településeket összekötő út halad. A község szerkezet viszonylag fiatal, szabályos, derékszögű, egyenes vonalvezetésű utcahálózat jellemzi.

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

Településközponti vegyes beépítésű területek

A község központja a Dózsa György út, Ady Endre utca és Piac köz környezetében alakult ki. Jellemzően ezen a területen találhatók a község igazgatási, oktatási, egészségügyi, egyházi intézmények, valamint a kereskedelmi és szolgáltató épületek. Az épületek általában földszintesek, oldalhatáros beépítésben, kivétel ez alól a művelődési és sportház, mely a község egyik legnagyobb alapterületű épülete.

Falusias lakóterületek

Ady Endre utca lakóépületei

A település meghatározó beépített területei a falusias lakóterületek, amelyek a belterületen belül döntő túlsúlyban vannak. A közel egyforma nagyságú és téglalaphoz hasonló alakú telkeken a családi házas beépítés a jellemző. Azonban még számos beépítetlen telek található a lakóterületeken.

Gazdasági területek

A település gazdasági (ipari és kereskedelmi-szolgáltató) területei három területrészen alakultak ki. A Dózsa György út keleti felén, a Nyáregyházi út és Rákóczi utca közötti szakaszán, növénytermesztéssel és szaporítással foglalkozó cégek területei találhatók. Az egykori Állami Gazdaság területén, a Nyárfa utca északi részén, az ott tovább élő gazdaságok találhatók. Harmadik jelentős gazdasági terület az egykori Micsurin MGTSZ területén, az Irsai úttól nyugatra ma is növénytermesztéssel foglalkozó vállalatok telepi találhatók.

Különleges rekreációs és sport területek

Wekerle major kapuja

A kijelölt sportterület a Deák utcában található, ahol egy nagyméretű füves pályát használhatnak a sportolni vágyók.

A Wekerle major környezetében turisztikai fejlesztésre, versenyló tenyésztésre biztosított területek találhatók, a kapcsolódó idegenforgalmi és kulturális rendezvények szervezéséhez szükséges épületek elhelyezésének lehetőségével. A major délkeleti szomszédságában szabadidő és rekreációs központ kialakítására van lehetőség.

Az Ugody-kastély és parkja szintén rekreációs terület, ahol a kastély tetőtér beépítésével panziót alakítottak ki.

Temető

Dánszentmiklós temetője a Dózsa György utcában, a katolikus templomtól nyugati irányban található. Az utcáról egy telekszélességnyi területen át közelíthető meg a tömbbelsőben feltáruló terület, melynek közel fele még nincs használatban. A temető értékes fái a hatvan év körüli feketefenyők és japánakácok, valamint a harminc év körüli kínai nyárfák. A ravatalozó épülete egyszerű kontyolt nyeregtetős, „T” alaprajzú épület.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Közpark, közkert, fásított köztér

A község meghatározó közterületi zöldterületi a templomkert, a játszótér, közparkok és az utcafásítások. Szintén meghatározó elemei a kúria- és kastélykertek és az iskolakert, ezek azonban övezeti besorolásuk szerint nem közparkok. Dánszentmiklós egyetlen játszótere a Dózsa György út és Virág utca kereszteződésénél található. A templom környezete, a kialakított tér rendezett. Legjelentősebb zöldfelülete a keleti részen, az egykori Micsurin MGTSZ parkja, mely igen változatos növényállománnyal rendelkezik.

Erdőterület

A belterületi részen több véderdő terület szakítja meg a beépítést. A külterület legnagyobb kiterjedésű erdőterülete a Csetneki-telep és az Ady Endre utca közötti részen található. Az erdőterületeket főként akác és nyárfa alkotja. A külterület e meghatározó része gazdasági erdő övezeti besorolásban található.

Mezőgazdasági terület

Külterületek meghatározó területei közé tartozik a mezőgazdasági övezet területei, ezen belül a korlátozott használatú általános, és farmgazdasági általános mezőgazdasági területek. Jellemző az ültetvény rendszerű gyümölcsstermesztés és szántók jelenléte. Az ültetvényeken az alma-, szilva- és meggyfa a meghatározó. A térség jellegzetes zöldségnövényei a burgonya, káposztafélék, gyökérzöldségfélék, paprika és paradicsom.

Vízgazdálkodási terület

A kisvízfolyások és vízfelületek meder és part területei tartoznak az övezetbe. Dánszentmiklós észak – északkeleti részén, Albertirsa felőli határában ered a Tisza vízrendszeréhez tartozó Kis-Gerje. Forrásvidéke és patak menti területei az országos ökológiai hálózat részeként nyilvántartott terület.

Közlekedési és közmű területek

Nyáregyházi út

Jelentős területet foglalnak el az utak területei, telephely jellegű közlekedési és közmű területek nem találhatók a településen.

5. TELEPÜLÉSKARAKTER

Telekszerkezet és telekhasználat

Dózsa György út menti állami gazdaság házsora

Dózsa György utca 25. - kétsoros beépítés

Beépítési típusok és épülettípusok

Ady Endre utcai „L” alakú lakóépület

Rákóczi Ferenc utca

Dózsa György utca 84.

Dánszentmiklós belterületének zöme tervezett szerkezetű, hálós utcaszerkezettel és egységes telekosztással. A telkek általában 1000-2000 m² nagyságúak, de előfordulnak ezt meghaladó telekméreteket is. A telekosztást, a telek szélességét nagyon racionálisan tűzték ki, melyet a gazdasági szempontok is meghatároztak. A lakóépület szélessége 7-9 méter, és mellette el kellett férnie a lovas kocsinak. Az utca felőli részen állnak az épületek, a hátsó részen a gazdasági udvar és kertek kaptak helyet.

Az egyes eltérő terület-felhasználási kategóriáknak megfelelően eltérő épületállomány alakult ki az egyes övezetekben. Jellemző azonban a földszintes, vagy földszint és beépített tetőteres beépítés, amit színesít a közintézmények és egyéb gazdasági területek sajátos funkciójú, egyedi épületállománya.

A Rákóczi Ferenc utca mellett még megfigyelhetőek a XIX. század eleji, hagyományos hosszúházas beépítések, jellemzően fésűs kialakítással, általában előkertessel elhelyezéssel. Ezen épületek azonban építészeti részleteikben – homlokzati nyílászárók kiosztása – már nem őrzik karakterüket, műszaki állapotuk általában nagyon rossz. Ugyanakkor egy-két „L” alakú lakóépület is található, melyek utcával párhuzamos szárnyán épültek oszlopos tornácok.

A Dózsa György utca épületei között megfigyelhető a kétsoros beépítés is, rendszerint a második épület alacsonyabb kialakítással, melyben a nyári konyha és tárolók kaptak helyet.

Oldalhatáros hosszúház tornáccal

Egykor a hosszúházas elrendezés volt az alap beépítési típus, mely jellemzően fésűs elrendezésben valósult meg. Ezek az épületek részben megőrizték egykori építési módjuk jegyeit (tömeg, szerkezet, homlokzatképzés). Állhatnak önállóan, vagy kétsoros elrendezésben is. Jellemzőik:

- kb. 6,0 méteres épületszélesség, jellemzően 1,0 méter széles túlnyújtott eresszel, vagy oszlopos tornáccal,
- a tornác feletti tetőhajlásszöge rendszerint kisebb a nyeregterő hajlásszögénél, a tornácok oszlopa általában falazottak, utcai homlokzaton kapuoszloppal,
- fésűs elrendezésben, a telek egyik oldalhatárán álló, általában észak-déli irányú hossz tengellyel kialakított épület,
- oromfalas utcai homlokzat, illetve gyakran csonkakontyos, az utcára merőleges nyeregterővel, cserépfedéssel,
- két, álló téglalap arányú, osztott faszerkezetű ablakkal, a homlokzatot egyszerű vakolatsávok tagolják, az oromzati falban jellemzően egy vagy két kisméretű

Rákóczi Ferenc utca 80.

Dózsa György utca 94.

Dózsa György utca 80.

Dánszentmiklósi evangélikus leánygyülekezet imaháza

Jókai Mór utca 23.- nyári konyha

padlásszellőzővel,

- a homlokzatok jellemzően fehér, sárga, szürke színűek, de élénkebb színek is előfordulhatnak.

Állami gazdasági lakóépületek a Dózsa György utcában

A Plósz-major területén létrehozott Állami Gazdaság munkásainak épültek a Dózsa György utca, déli oldalának lakóépületei. A közel négyzetes laprajzú épületek fésűs elrendezésben, előkertes oldalhatáros beépítéssel készültek. Egyszerű tömegalakítással, az utcára merőleges nyeregtetővel, oromfalas vagy csonka kontyos formával. Az épületek hosszoldalához gyakran kapcsolódik keresztzárny, mely általában előtérnek adott helyet. Ugyanakkor megfigyelhetők az utólag beépített tornácok is. Jellemzőik:

- közel négyzetes alaprajz, 7-9 m széles épületek,
- az utcával párhuzamos épületszárny általában keskenyebb, mint a főtömeg,
- az általában szélesebb utcai épülettömeg mellett az udvarban gyakran megmarad a kb. 6,00 m-es épületszélesség,
- az utcai homlokzaton két álló téglalap alakú nyílás épül,
- kialakul az utcával párhuzamos gerincű, 36-45° közötti hajlásszögű egyszerű nyeregtető jellemzően cserépfedéssel.

Átépitett házak építészeti jellemzői

Gyakori, hogy az egykori oszlopos tornácok vagy a túlnyúló ereszek alatti területet beépítették, a több hasznos alapterület érdekében. A hosszúház homlokzati átalakítása során a két álló téglalap alakú nyílászáró helyett egy négyzetes alakú ablakot építettek be. Vagy új, osztatlan üvegezésű ablakokra cserélték az egykori nyílászárókat. Jellemzően az épület tömegalakítása, tetőformája és oszlopos tornáca még megvan, azonban állaguk miatt védelemre nem alkalmasak.

Modern beépítési típusok

A mai beépítések elszórtan helyezkednek el a településen. Ezeknél is az oldalhatáros beépítés dominál, egyszerű tömegalakításúak, azonban alacsony lejtésű tetőformával nem illeszkednek a településképhez.

A hagyományos lakóépületek kialakítása, arányrendszere, épületszerkezeti

A hagyományos épületek utcai homlokzata nagyrészt oromzatos, fent az oromzaton jellemzően egy vagy két kisméretű padlásszellőző nyílással. A nyeregtetők jellemzően égetett agyagcseréppel fedettek, homlokzataik vakoltak.

Általában, hossz tengelyével északkelet-délnyugati irányban állt a ház, az északnyugati falon csak a kamra, vizes helyiségek szellőzője készült. A délkeleti oldalra pedig túlnyújtott ereszt, vagy oszlopos tornác készült 1-1,5 méter szélességgel. Ennek nagyon fontos funkciója volt nyáron, mikor a nap majdnem függőlegesen süt, a tornác védett volt a napsütéstől, de télen, amikor alacsonyabban járt, akkor ezt a falat felmelegítette.

A homlokzati nyílászárók egykoron kizárólag fából készültek, középen felnyíló ablakokkal, vésett betétes, tokborításos ajtókkal. Ezt a nyíláskialakítást sok mai házon is megfigyelhetjük.

A homlokzatok színezése természetes anyagokkal történt, fehér, sárga, esetleg világosszürke színekben, a vakolatdíszek, keretezések fehérén hagyásával. A XX. század első felében, a városias ízlés hatására faluhelyen is divatba jött a halványsárga, rózsaszín, világoskék, hideg-zöld színek alkalmazása.

6. VÉDETTSÉGEK

Régészeti védettségek

A régészeti védettségek részletes ismertetésére az önálló régészeti fejezetben kerül sor.

Világörökség várományosi helyszínek

Dánszentmiklós területén világörökség várományos helyszín nem található.

Műemléki védettségek

A Lechner Tudásközpont adatszolgáltatása szerint Dánszentmiklós területén műemléki jelentőségű terület, műemléki védelem alatt álló épület illetve építmény, valamint nyilvántartott műemléki érték nem található.

Helyi védettségek

Katolikus templom ablakai

Wekerle majorban felújított kápolna

Mária Terézia korabeli határkő

Dánszentmiklós Község Önkormányzata Képviselő-testületének a község helyi építési szabályzatáról szóló 10/2006. (IX. 21.) számú rendeletének III. fejezet tartalmazza az értékvédelemre vonatkozó előírásokat. Az előírások a művi értékek védelmére, a település látványának védelmére, a településképi illeszkedés szabályaira, a helyi védelem alatt álló épületek, illetve helyi védelem alatt álló területeken lévő épületek homlokzatainak védelmére, régészeti lelőhelyek védelmére és a természeti értékek védelmére terjed ki. A helyi építési szabályzat 23. § (1) bekezdésében hivatkozik a helyi értékvédelemről szóló külön rendeletre, azonban Dánszentmiklós Község Önkormányzata nem alkotta meg a helyi értékvédelemről szóló rendeletét.

A helyi építési szabályzat F-1. függeléke tartalmazza a helyi védelem alatt álló épületek és építmények jegyzékét:

Épület, építmény	Elhelyezkedése	Helyrajzi száma
Wekerle kastély és parkja	Külterület	0164/18
Plósz kastély és parkja	Nyárfa utca 51.	085
Óvoda főépülete és parkja	Nyárfa utca 1/1.	084/6
Ugodi kastély és a kastélyhoz vezető út fasorral		543/3
Tóth kastély épülete	Széchenyi utca 9.	908
Határkő	Ady Endre utca – Dózsa György utca sarkán	
Római katolikus templom	Dózsa György utca 102.	508
A „Micsurin” MGTSZ területén lévő Mária Terézia korabeli határkő	Irsai út 10.	033
Székely kapu	Dózsa György utca 5/a.	257/18

A helyi építési szabályzat SZT-1 szabályozási tervlapon a helyi védelem alatt álló épületeket és építményeket sötét körrel illetve „ht” felirattal jelöli, kivéve a „Micsurin” MGTSZ területén lévő Mária Terézia korabeli határkövet.

Helyi védelem alá elsősorban a település területén kialakult egykori majorságok XIX. század végén épült kúriái, kastélyai (összesen 5 épület) kerültek. Helytörténeti értéke miatt a XX. század közepén épült római katolikus templom, valamint a székely kapu védett. A két Mária Terézia korabeli határkő szintén védelemben részesül.

A helyi védett értékek részletes ismertetését a TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR tartalmazza. A települési értékleltárt a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Kormányrendelet 14. melléklete alapján készült. Az értékleltárban mind a helyi védett értékek jegyzékében felsorolt, valamint a település egyéb nem védett értékei is szerepelnek. Az egyes értékek adatlapjai az értékek azonosító adatait, az egyes létesítmények jelentős értékeit, valamint a további – szemrevételezéssel megállapítható – értékeit tartalmazzák.

7. AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ELEMZÉSE

Műemlék, nyilvántartott műemléki érték, műemléki jelentőségű terület és műemléki környezet

A településen műemléki védelem alatt álló építmény, épület nem található.

Helyi védelem

HÉSZ 23.§ bekezdés művi értéke védelme:
A művi értékek helyi védelmét a helyi védelem alatt álló épületeken, építményeken végzett építési munkák önkormányzat által történő engedélyezése során a helyi értékvédelemről szóló külön rendelet előírásainak betartásával kell biztosítani.

HÉSZ 24. § a település látványának védelme, a településképi illeszkedés szabályai:

A település látványának védelme és a településképi illeszkedés érdekében új épület építése, vagy meglévő épület átalakítása, bővítése esetén az adott területegység építészeti karakterének megteremtése, ill. a kialakult karakter megőrzése érdekében az illeszkedés tekintetében vizsgálni kell a telekosztást, és az alábbi építészeti elemeket:

- a) az anyaghasználatot (homlokzatképzés, héjazat, kerítés, nyílászárók),
- b) az utcai kerítések megoldását.

HÉSZ 25. § helyi védelem alatt álló épületek, illetve helyi védelem alatt álló területeken lévő épületek homlokzatainak védelme:

(1) *Közterületről látható meglévő épület homlokzatának megjelenését megváltoztató*

- a) nyílászáró cseréje
- b) tetőhéjalás cseréje
- c) homlokzat vakolása, színezése

csak engedély alapján végezhető.

(2) *Új épülethomlokzat színezése, valamint meglévő épület homlokzatának felújítása csak színezési terv alapján valósítható meg. Közterületről látható homlokzatok részleges felújítása, színezése nem megengedett.*

(3) *Meglévő épület közterület felőli homlokzatának felújítása esetén*

- csak azonos megjelenésű nyílászárók alkalmazhatók,
- törekedni kell a hagyományos épületszerkezetek, anyagok használatára, a bontásból származó

A helyi építési szabályzat III. fejezetének 23-26. §-ai tartalmazzák a helyi védett értékekre vonatkozó előírásokat.

A településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: Tvtv.) értelmében a helyi településképi rendelet tartalmazhatja a helyi építészeti örökség egyedi és területi védelmére, védetté nyilvánítására és a védettség megszüntetésére vonatkozó településképi követelményeket. A Tvtv. 14. § (2b) bekezdése értelmében a helyi védelemre vonatkozó előírások 2018. december 31. napjáig alkalmazhatók. Ezért a településképi rendelet megalkotása szükséges a helyi védett értékek megőrzése érdekében.

A HÉSZ nemcsak a helyi védett épületekkel kapcsolatban tartalmaz előírásokat, hanem az egész település látványának védelmével kapcsolatban is a helyi védett terület hiánynak ellenére is. Így az új épület létesítése, meglévő épület átalakítása esetén az illeszkedés érdekében vizsgálni kell az anyaghasználatot és az utcai kerítések látványát. A HÉSZ 26. § a reklámok, hirdetések és cégekkel kapcsolatos szabályokat tartalmazza.

A HÉSZ a helyi védelem alatt álló épületek illetve a helyi védelem alatt álló területeken lévő épületekre vonatkozóan a nyílászáró és tető-héjalás csere, homlokzat színezésével kapcsolatban tartalmaz szabályokat. Védett épületek esetén szabályozza a homlokzaton elhelyezhető technikai berendezések kihelyezését.

Helyi védett épületek és építmények

Helyi védelem érinti a település területén kialakult egykori majorságok XIX. század végén épült kúriáit és kastélyait, azaz a Wekerle-kastély, Plósz-kastély, Ugodi-kastély, Muzsik-kastély és a Gara-Tóth kastély épületeit. Helytörténeti értéke miatt a XX. század közepén épült római katolikus templom, valamint a Dózsa György út menti székely kapu is védett. A két Mária Terézia korabeli határkő szintén védelemben részesül.

A kastélyok és kúriák műszaki állapota elfogadható, használatuk és fenntartásuk jelenleg biztosítottak látszik.

A helyi védett értékekkel kapcsolatos szabályokat és előírásokat a helyi építési szabályzat 24-25. § tartalmazzák.

Ezen örökségvédelmi hatástanulmányhoz készült települési értéktelár alapján kijelenthető, hogy a helyi védett épületek és építmények védelme indokolt.

A község organikus illetve tervezett fejlődésének eredményeként kialakult település- és utcaserkezet, telekszerkezet, hordozza az épített örökségi értéket. A helyi védelem alatt álló épületek és építmények hordozzák a legfontosabb egyedi épített örökségi értékeket. Az építéskori állapotban megmaradt lakóépületek és beépítések ma már csak szórványosan figyelhetők meg a településen, az egy-két helyen megmaradt épületek tömegaránya és beépítési módja jelzi az egykori dányosi hangulatot.

kőanyagok felhasználására.

(4) *Helyi védelem alatt álló épületek közterületről látható homlokzatára parabolaantenna, klímaberendezés külső egységei és szellőző, valamint kéménycsövek, vezetékek látható módon nem helyezhetők el.*

(5) *Az építési hatóság előírhatja az elpusztult homlokzati díszítés (párkányok, nyíláskeretek) régi fényképek alapján történő helyreállítását.*

HÉSZ 26. § reklámok, hirdetések, cégek elhelyezése:

(1) *Helyi védelem alatt álló épületek utcai homlokzatán reklámtáblák, címtáblák, cégek építési engedély alapján helyezhetők el.*

(2) *Épülethomlokzaton elhelyezett reklám, cégér és címtábla épületdíszítő tagozatot nem takarhat el.*

Az egykori településkaraktert őrző lakóépületek többsége már sokszorosan átépített, műszakilag korszerűtlen (általában vízszigetelés, hőszigetelés nélküli, nyílászárók, gépészeti rendszerek elhasználdtak, stb.), a legtöbb önmagában megőrzendő értéket nem képvisel. Az építéskori állapotban megőrzött épületek csak szórványosan helyezkednek el a településen, a területi és utcaépítészeti védelem nem indokolt.

A településen épülő egyszerű bejelentéssel építhető lakóépületek kialakítására és megjelenésére vonatkozóan a helyi településképi védelmi rendelet támaszthat előírásokat, településképi követelményeket, és teheti kötelezővé a szakmai konzultációt, ezzel a főépítésznek rálátást biztosítva lehet az egyszerű bejelentésekkel épülő lakóépületekre.

II. TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR

Településszerkezet

Dánszentmiklós főbb útjai

Dánszentmiklós településszerkezetének meghatározó legrégebbi fő útja, az Albertirsa és Pusztavacs településeket összekötő mai Irsai út, mely már a XVIII. század végén kialakult nyomvonallal rendelkezett. A településszerkezetet az erre merőleges, a belterületet északnyugat – délkeleti irányban átszelő, a XIX. században kialakult Dózsa György út és a majorságok által közrefogott területek határozták meg. A község beépített területének szerkezete viszonylag fiatal, a településszerkezet ősi falumaggal nem rendelkezik, legrégebbi elemeit az egykori majorsági beépítések adják. A Dózsa György úttal közel párhuzamosan kialakított mellékutca és keresztutca alkotják az alapvetően falusias arculatú, szabályos utcaszerkezetű település utcaszerkezetét. A település jól elkülönülő része az észak-déli irányú Nyáregyházi út déli végénél kialakult Csetneki telep.

A település területének jelentős része lakóterület, a központban egyes intézményi területekkel, és elszórtan erdőterületekkel. Külterületének jelentős része mezőgazdasági terület.

Telekstruktúra és az utcavonalvezetés

Közel egyforma nagyságú (kb.: 900 - 2000 m²), szabályos téglalap alakú telkek raszteres hálózata adja a fejlesztés eredményeként kialakult telekstruktúrát. A lakóterületekre az oldalhatáros beépítési módú, családi házas beépítés a jellemző. A meglévő telekstruktúrát nem veszélyeztető településfejlesztési cél, azonban egy-egy telekösszevonás módosíthatja az utcaépítészeti megjelenés ritmusát. A raszteres rendszerben a történeti településmag eltérő, nőtt szerkezete nem figyelhető meg.

A településen az utcák vonalvezetése egyenes, egymással párhuzamos kialakítású, melyet néhol szakítanak meg rövidebb keresztutca.

Utcakép, utcakép részletek

Dánszentmiklós településképe és az utcaképei a két világháború között kezdett kialakulni, azonban jellegzetes történeti utcakép nem maradt fenn. Az utcaképek vegyes arculatúak, mind az építészeti minőséget, mind az építészeti stílust illetően. Az utcaképek alapvetően falusias arculatúak, földszintes oldalhatáron álló lakóépületek sorakoznak előkerttel fésűs beépítésben. Az épületek egyszerű tömegalakításúak, azonban a tetőformát tekintve előfordul az oromfalas, a csonkakontyos és a kontyolt tetőkialakítás, de az álmanzárd tetőformával is találkozhatunk.

Építményrészletek, az alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás

A lakóépületek tömegformálása egyszerű, tagolatlan. Jellemző a nyeregvetős kialakítás kontyolt vagy oromfalas utcai megjelenéssel, valamint gyakori a sátoztetős forma is. A tetők általában hagyományos cserépfedéssel készültek. A homlokzatok kialakítása sematikus, különösebb helyi egyedi kialakítás nem jellemző.

Táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájértékek

Idős fák a Plósz-kastély parkjában

A település és környéke nem rendelkezik különösebb természeti potenciálokkal illetve értékekkel. Sem komolyabb erdők, sem pedig természetes tavak, vízfolyások, élőcsatornák nem találhatók területén, leszámítva az Albertirsa felőli határában az országos ökológiai hálózat részeként nyilvántartott területet, a Tisza vízrendszeréhez tartozó Kis-Gerje patak forrásvidékét és a patak menti területeket. Helyi természetvédelmi területe a Gulya-rét.

Az egykori majorságok kúriáihoz, kastélyaihoz tartozó parkok – osztrák fenyőkkel, hatalmasra nőtt tölgyekkel és platánokkal, juharral és hársakkal – szintén helyi védelem alatt állnak. A Wekerle-kastélyhoz bevezető út menti vegyes fasor, és az Ugody-kastély bejáratához vezető fasor szintén értékes elemei a település zöldfelületeinek.

A Micsurin TSZ parkja a település legjelentősebb zöldfelülete, sokszínű faállománya botanikai szempontból is értékes.

Helyi védelem alatt álló épületek és építmények

A helyi védelem alatt állnak a település területén kialakult egykori majorságok XIX. század végén épült kúriái, kastélyai. Helytörténeti értéke miatt védett a XX. század közepén épült római katolikus templom, valamint a székely kapu, és a két Mária Terézia korabeli határkő.

Az egyes értékek részletes elemzése az értékleltári adatlapokon található.

Helyi védelemre alkalmas épületek, építmények

Széchenyi utca 30. alatti épület

A részletes értékleltári adatlapok alapján további épületek, valamint emlékművek és keresztek alkalmasak a helyi egyedi védelem alá helyezésre.

A Plósz majorság területén két XX. század első felében épült, hagyományos tömegalakítású épület található. A jó arányú épületek megtartása javasolt a műszaki állapotuk függvényében. Szintén védelemre érdemes a Széchenyi utca 30. alatt álló lakó- és gazdasági épületek.

Jelentős emlékei Dánszentmiklós történetének a két kőkereszt. A Valencsik kereszt és a községi kereszt a Nyáregyházi út mentén.

Összefüggő védelemre alkalmas terület nem állapítható meg.

Szobrok, képzőművészeti alkotások, utcabútorok

Dózsa György út településközponti szakasza

Helyi védelem alatt áll a Dózsa György utca mentén álló székely kapu. Dánszentmiklós határában két kő kereszttel találkozhatunk, a településközpontban több szobrot, emlékművet állított a helyi közösség.

A templom körüli kertben Szent István szobor és 1956-os kopjafa kapott helyet, a Művelődési Ház előtti téren a Millecentenáriumi emlékművet avatták fel 1998-ban. Az iskola kertjében Ady Endre, a községháza mellett Szent Miklós püspök faszobra látható.

A felsorolt képzőművészeti alkotások fontos szerepet játszanak a helyi közösség életében, azonban országos jelentőségük nincs.

Az egyes szobrok részletes ismertetése az értékleltári adatlapokon található.

A községháza és a művelődési ház közötti felújított közterületeken alkalmazott utcabútorok (fapadok, kandeláber, virágtartók, szemétygyűjtő) megjelenése kedvező, ezért újabb közterület megújítások során hasonló utcabútorok beépítése kedvezően hatna a település megjelenésére.

III. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE**1. A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ ELEMELK VONATKOZÁSÁBAN RELEVÁNS RÖVID ÉS KÖZÉPTÁVON TERVEZETT VÁLTOZÁSOK ISMERTETÉSE**

Dánszentmiklós településszerkezeti terve, helyi építési szabályzata és szabályozási terve felülvizsgálata során a település önkormányzata meghatározta a szükséges változtatásokat, a kitűzött, elérni kívánt célokat. A tervek műfajához, léptékéhez igazodik az örökségvédelmi hatástanulmányban foglalt hatások elemzése. Dánszentmiklós településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv felülvizsgálatának célja az OTÉK adta lehetőségek kihasználása (intézményi területek kijelölése, közparkok és közterek megkülönböztetése, erdőterületek szétbontása), a fejlesztési területek övezeti besorolásainak a fejlesztési cél és a jelenlegi igényekhez illeszkedő átsorolása. A településrendezési eszközök készítésénél cél volt a felsőbb jogszabályi változásoknak történő megfeleltetés, a korábban elfogadott változások egységes megjelenítése. Fejlesztési cél a települési környezet értékőrző megújítása, arculatának javítása, a településszerkezet fejlesztése.

A régészeti lelőhelyeket, értékeket érintő változásokat a régészeti munkarész tartalmazza.

Településhálózati és tájhasználati változás Dánszentmiklós településhálózati szerepe nem változik meg, továbbra is a Ceglédi kistérség kistelepülése marad. A tájhasználatban a beépítés mértékét tekintve kisebb változások tervezettek, elsősorban az elmaradt fejlesztések miatti területi visszaminősítések következtében, valamint a település Albertirsa felőli részén tervezett új út miatt. A tájhasználati változások legtöbbje alapvetően OTÉK változás miatt, amelyek valós funkcióváltással nem járnak.

Településszerkezeti, területhasználati és beépítettség mértékének változása A településszerkezeti terv és szabályozási terv célja a jelenlegi használatnak, illetve a fejlesztési céloknak jobban megfelelő területhasználat létrehozása. A beépítésre szánt területek további növelése nem volt cél sem a településfejlesztési koncepció, sem a településszerkezeti és szabályozási tervek készítése során, csupán két kisebb beépítésre nem szánt terület esetében történik meg az átsorolás. Az övezeti határok pontosítása mellett egyes részekben a beépítésre szánt területek átsorolása történik a meglévő funkciókhoz, illetve a fejlesztési igényekhez igazodóan.

A településközpontban az OTÉK adta lehetőség kihasználása és az adottságok miatt a településközpont vegyes övezetek egy részének átsorolása történik intézményi övezetbe. Megtörténik a korábbi közparki besorolás helyett a közterti besorolás alkalmazása, új közteret nem került kijelölése.

A helyi építési szabályzatban OTÉK változás miatt az építménymagasság helyett bevezetésre kerül az épületmagasság értéke, egyes esetekben pedig a toronyszerű építmények esetében a legnagyobb magasság érteke is. A település minden övezetében újonnan került meghatározásra a megengedett legnagyobb terepszint alatti beépítés mértéke, valamint a szintterületi mutató. A beépítés megengedett legnagyobb mértéke jelentős mértékben nem változik.

Infrastrukturális változás	<p>A településen a műszaki infrastruktúra hálózatai lényegében kiépültek, változást a külterületen az Albertirsa felőli részen tervezett új út kialakítása, és a település délkeleti részén a Budapest – Cegléd irányú nagysebességű vasútvonal nyomvonalának rögzítése jelenti.</p> <p>A Dózsa György út és a Rákóczi utca között, azokkal párhuzamosan kijelölt utca, valamint a József Attila utca és az Alkotmány utca között kijelölt utcák korábbi szabályozási vonala megszűnik, mivel az utcanyitások szükségtelennek bizonyultak.</p> <p>A Nyárfa utca menti majorban új szabályozási vonalak kerültek kijelölésre, a terület övezeti változásaival és megközelíthetőségével összefüggésben.</p>
Védett értékek megjelenését érintő beavatkozások megnevezése és rövid ismertetése	<p>A településen műemléki védelem alatt álló érték nem található, így a helyi értékvédelem alatt álló építményeket érintően vizsgálhatók a tervezett beavatkozások.</p> <p>A helyi védelem alatt álló építészeti értékek tekintetében nem tartalmaz jelentős beavatkozást a településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és a szabályozási terv.</p> <p>A legnagyobb változás egyedül a helyi védelem alatt álló székely kaput érinti, a korábban beépítésre nem szánt területek funkcióváltozása miatt. Területe a beépítésre nem szánt erdőterületből, beépítésre szánt Lf-1 jelű falusias lakóterület övezetbe kerül át.</p> <p>Az övezetek átszámozása miatt egyes részek övezeti besorolása változik, azonban a vonatkozó beépítési paraméterek és építési szabályok maradnak. Az OTÉK-ban bevezetett épületmagasság számításának és a hatályon kívül helyezett építménymagasság számításának eltéréséből adódóan változnak az erre vonatkozó értékek. Bevezetésre került a terepszint alatti beépítés mértéke, valamint a szintterületi mutató értéke.</p> <p>A Wekerle-majortól délre és keletre a korábban rekreációs területek fejlesztésére kijelölt területek visszasorolása történik mezőgazdasági övezetbe. A helyi védelem alatt álló Wekerle kastély és parkja Ksr-3 jelű övezetből Ksr-2 jelű övezeti besorolásba kerül át az övezetek átszámozása miatt, mely alapvetően nem érinti a beépítési paramétereket. A korábbi 7,0 m megengedett legnagyobb építménymagasság helyett 12,5m megengedett legnagyobb épületmagasság került bevezetésre, valamint új építési előírás, hogy toronyszerű építmény legnagyobb magassága nem lehet 15,0 m-nél nagyobb.</p> <p>A Plósz kastély és parkja a Gip-3 jelű övezetből Gip-1 jelű övezetbe kerül, mely változás a legkisebb zöldfelület mértékének csökkentését érinti. A park területének Nyárfa utca felőli része KRsz-1 beépítésre szánt különleges rekreációs és szálláshely szolgáltató célú jelű övezetbe került át, melynek beépítési lehetőségei a falusias lakóterületekéhez hasonlóak.</p> <p>A Muzsik kastély és kertje intézményi kategóriába került át (korábbi Vt-4 jelű övezetből Vi-1 jelű övezetbe), mely csupán OTÉK adta lehetőség, a beépítési paraméterek közül a megengedett legnagyobb beépítés mértéke kis mértékben csökken, a legkisebb zöldfelület aránya nő.</p> <p>A Gara Tóth kúria az övezetek átszámozása miatt Lf-3 jelű övezetből Lf-2 övezetbe kerül át, mely azonban a beépítési</p>

paraméterekben és építési szabályokban nem okoz változást. Az Ugodi kastély területét és a hozzá vezető fasort nem érinti változás.

A római katolikus templom intézményi kategóriába került át (korábbi Vt-2 jelű övezetből Vi-2 jelű övezetbe), mely csupán OTÉK adta lehetőség, a beépítési paraméterek közül a megengedett legnagyobb beépítés mértéke kis mértékben csökken, a legkisebb zöldfelület aránya nő.

2. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRE, TELEPÜLÉS- ÉS TÁJSZERKEZETRE

A meghatározott változtatási szándékok összességében nem fejtenek ki negatív hatást az épített értékekre, a történeti településszerkezetre, valamint a természeti és tájképi értékekre vonatkozóan. A megjelölt fejlesztési irányok nem járnak középtávon jelentős beavatkozással a településszerkezetben.

A történeti településszerkezetet érő hatások A tervezett változtatási szándékok megvalósítása a történetileg kialakult településhálózatban nem eredményeznek jelentős változásokat. A terv nem tartalmaz a történeti településszerkezetre vonatkozó új lényeges, a történeti szerkezetet károsan befolyásoló változást. A községet északi - északkeleti irányból elkerülő út megépítésével a település új szemszögből tárul fel, mely azonban a községen áthaladó forgalmat nem befolyásolja jelentősen. A település belterületén tervezett épületmagasság meghatározása nem jelenti a beépítési magasság növekedését, így a terület karaktere megtartható.

Természeti, táji hatások A természeti, táji hatások változása a történeti településmagot kis mértékben érintik, a megengedett legkisebb zöldfelület kialakítás mértéke nem változik, a belterületi erdőterületek közül a Dózsa György út menti 4000 m² terület válik beépíthetővé. A kialakult természeti állapot, a táj jellege lényegesen nem változik meg.

A településképfeltárulásának változásai Változást fog jelenteni az a tény, hogy új szemszögből, az Albertirsa felőli részen tervezett új út szakaszáról új rálátás alakul ki a községre.

3. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ MŰEMLÉKI ÉRTÉKEKRE

Történeti térbeli rendszerek alakulása A történeti térbeli rendszerek nem érintettek, nem szűnnek meg, nem változnak meg azon célok esetében, amelyek az épített környezet egyes elemeit érinthetik. A fejlesztési területek beépítése, az új utak kialakítása ugyan kihat a településhálózati rendszer módosulására, de a kistérségen és a megyén belüli, illetve a szomszédos települések közötti kapcsolatok nem változnak meg lényegesen.

Műemléki értékek feltárhatóságának, megmaradásának, A településen országos műemléki védelem alatt álló érték nem található. A településen kijelölt vagy ex-lege műemléki környezet nem

bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei, és a műemléki környezetek alakulása	található. A helyi védelem alatt álló értékeket annak elmozdításával, vagy lerombolásával járó fejlesztési változtatási szándék nincs. A helyi ösztönző és támogatási rendszer kialakításával segíthető a védett értékek rekonstrukciója és fenntartása.
Műemlékek megújulásának és fenntarthatóságának gazdasági esélyei	A településen országos műemléki védelem alatt álló érték nem található. A helyi védett értékek esetében a fenntarthatóság megteremtése az egyetemes cél, melyet érvényesíteni szükséges. A helyi védett kastélyok, kúriák magántulajdonban vannak, a templom az egyház tulajdonában áll, mely a folyamatos használatot és a fenntartást hosszú távon biztosítja.
Településkarakter változásának hatásai	A települési épített környezet értékőrző megújítása, valamint az épített és a kulturális örökség értékeinek védelme tudják biztosítani a település hagyományos karakterének megőrzését. A helyi védelem alatt álló építményeket, értékeket jelentős, építészeti szempontú karakterbeli változás nem fogja érinteni. A településképi rendelet hangsúlyt fektet a helyi védett területekre, építményekre vonatkozó előírásokra, annak érdekében, hogy az átépítések és az új építések során a meglévő építészeti karakterhez illeszkedő új épületek készüljenek.
Folyamatok iránya, visszafordíthatósága	A helyi védelem alatt álló értékek esetében a romlást eredményező bármilyen tevékenységet meg kell akadályozni, minden nemű településfejlesztési és településrendezési projekt nem veszélyeztetheti a község ezen értékeit. A településképi rendelet a helyi értékvédelemre és településképi követelmények előírásaira is kiterjed, az új beépítésre vonatkozó illeszkedési szabályok betartásával kedvezően befolyásolható a település karakter kialakítása. Amennyiben a településkaraktertől idegen beépítés dominánssá válik, a folyamat visszafordíthatatlan lesz. A hagyományos településképtől idegen új beépítés visszafordíthatatlan folyamatokat indít meg, településképvédelmi rendelet szerinti esetleges településképi kötelezés és bírság nem pótolja az elveszett helyi épített örökség értékeit.

IV. ÉRTÉKVÉDELMI TERV

1. AZ ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPELTETETT ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT BIZTOSÍTÓ SZEMPONTOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

Dánszentmiklós településképi arculati kézikönyvét és a településképi rendeletét a jövőben fogadja el, a településszerkezeti tervvel, a helyi építési szabályzattal és szabályozási tervvel párhuzamosan.

A településképvédelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény előírásai szerint a település új településképi rendeletében állapíthatja meg a helyi építészeti örökség területi és egyedi védelmét, a védetté nyilvánításra és megszüntetésre vonatkozó

szabályokat, valamint a településképi követelményeket. A településképi követelmények vonatkozhatnak többek között a településképhez való illeszkedést biztosító anyaghasználatára, tömegformálására, homlokzati kialakítására és a zöldfelületek kialakításának módjára. Védett érték esetében a kötelező érvényű területi építészeti követelmény, valamint megengedő, tiltó vagy kötelező egyedi településképi követelmény is meghatározható.

Javasolt, hogy a településképi rendelet határozta meg a védettséggel összefüggő korlátozásokat és kötelezettségeket, az értékek megőrzésének előírásait, fenntartásukra és támogatásukra vonatkozó rendelkezéseket.

A helyi védelemre javasolt területek használata és kialakítása jellemzően szintén összhangban van a helyi védelem közösségi igényével. A település a már jelenleg is védelem alatt álló értékek mellett számos építészeti értékkel rendelkezik, amelyek jelenleg még nem állnak helyi védelem alatt. A helyi védelemre javasolt épületek körének bővítése javasolt, figyelve arra, hogy a védelem alá helyezett épületek fejlesztésére lehetőség nyíljon, de a műszaki szempontból korszerűtlen épületek helyett új, a településképhez illeszkedő épületek létesülhessenek. A helyi védett elemek köre nem igényli az országos védelmet, mert jelentősége inkább helytörténeti, a helybeli múlt jelzőköveit jelenti.

A településen helyi védett terület kijelölésére nincs szükség, mivel jól elhatárolható történeti településmaggal nem rendelkezik. A korábbi elszórtan elhelyezkedő majorságokban épült kúriák és azok parkjai nem alkotnak egy egybefüggő rendszert, így helyi védett terület kijelölése nem indokolt.

A védelem alá helyezett építmények eltűnéstől nem kell tartani, de értékőrző fejlesztést és megfelelő használatot kell biztosítani részükre. Törekedni kell az utcaszerkezet, a tömb- és telekstruktúra megőrzésére, amely meghatározza a település térarányait, a tervezett épületek léptékét. A fejlesztéseknél fontos az új létesítmények megfelelő építészeti eszközökkel való környezetbe illesztése.

A helyi védelem alá helyezés lehetőségének vizsgálata során szempont volt, hogy az adott építmény a település múltja szempontjából meghatározó építészeti örökség-e. A helyi védelem célja a település szempontjából hagyományt őrző, az ott élt és élő emberek, közösségek munkáját és kultúráját tükröző sajátos megjelenésű, a településképet meghatározó építészeti érték védelme. Szempont volt az építményeknél, hogy azok sérülései ésszerű helyreállítás révén kijavíthatók legyenek, ezek helyreállítása nem jelenthet jelentős fizikai változást, mely az érték kortörténeti jellegét megszüntetné.

Fontos a helyi építészeti örökség védelmét biztosító helyi jogszabályi környezet betartása, betartatása.

Az egyszerű bejelentéssel építhető lakóépületek esetében a kötelezővé tett szakmai konzultáció biztosítja, hogy a település területén tervezett új épületek és bővítések illeszkedjenek a meglévő építészeti értékekhez.

A HÉSZ és a településképi védelmi rendelet előírásain és településképi követelményein, valamint a településképi arculati kézikönyv ajánlásain és útmutatóján kívül nem szükségesek egyéb egyedi, vagy sajátos szabályok megalkotása.

2. ÖNKORMÁNYZATI FELADATOK

Dánszentmiklós közössége elkötelezett a múltja minden értékének megbecsülésében, legyen az akár a legkisebb eleme az épített-, tárgyi-, természeti- vagy szellemi örökségnek. A település pozitív hozzáállása konkrét tettekben is mérhető, melynek példája, hogy a településen található egykori kúriákat és azok parkját már 2004-ben helyi védelem alá helyezte. A kúriákat alapvetően a műemléki elvárásokat tiszteletben tartó módon állították helyre, ma is mindegyik épületet használják.

A településképi rendeletben a helyi védett örökségi elemek helyének, helyrajzi számának pontosítása szükséges.

A településképi védelméről szóló rendelet elfogadásával javasolt a helyi védett építészeti értékek listájának kiegészítése a települési értékleltárban szerepeltetett épületekkel, mint a településképi sziluettjét messziről meghatározó víztorony, a községháza, az orvosi rendelő épülete és a két kőkereszt.

A településképi rendeletben meghatározandó a településképi önkormányzati támogatási és ösztönző rendszer. A helyi védett területek, és helyi védett építmények és épületek felújítására, hasznosítására vonatkozó ütemterv készítése javasolt, mely konkrét intézkedések, források és felelősök meghatározásával segíti elő az építészeti értékek fennmaradását, megőrzését.

V. TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁR

Helyi védelem alatt álló épületek és építmények

(a hatályos helyi építési szabályzat F-1. függelék jegyzéke szerint)

WEKERLE KASTÉLY ÉS PARKJA

Cím:

Wekerle major

Kataszteri térkép, 1881.

Településrész:	Wekerle major - külterület
Helyrajzi szám:	0164/17
Tényleges használati mód:	lakóépület / kúria
Övezeti besorolás:	jelenlegi Ksr-3 tervezett KSr-2
Állag:	jó
Szintszám:	emelet
Védelem indokolása:	épülettömeg, homlokzatalakítás, vakolat architektúra, pártázat, oszlopok nyugvó erkély, helytörténeti érték

foto: www.kastelyok.com

foto: <https://www.facebook.com/europaihataroknelkul/photos>

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:	lakóépület / kastély, kúria
Építés éve:	XIX. század vége
Tervező:	ismeretlen
Építészeti stílus:	historizáló

LEÍRÁS

A település északi részén, a Nyáregyházi úttól keletre található a Wekerle-kastély, mely korábban a Beleznay-kúria volt. Gróf Beleznay János dánosi birtokát ispánja, Gaylhofer János vezette. A XIX. század elején épült „L” alakú, oszlopos tornácos, 7 szobás és ebédlős klasszicista udvarház. Az udvarház oszlopos tornáca a közelmúltban még állt, mára azonban az is elpusztult.

A birtokot később Wekerle Sándor első polgári származású pénzügyminiszter, majd később miniszterelnök vette meg, aki XIX. század vége felé tömbyszerű, négyzetes alaprajzú egyemeletes kastélyt építtetett historizáló stílusban.

Nyugati homlokzatán nyolcszög alaprajzú karcsú lépcsőház-torony emelkedik, a déli oldalhoz oszlopokon nyugvó, nyolcszög alaprajzú erkély kapcsolódik. Oldalhomlokzatai három tengelyesek, az emeleti nyílások szűkebbek. A sávozott homlokzatokat pártázat díszíti, a homlokzatot a két szint között kis kiülésű övparkány és a kőlabazat tagolja, a sarkokon armírozás, a nyílások vakolt keretese.

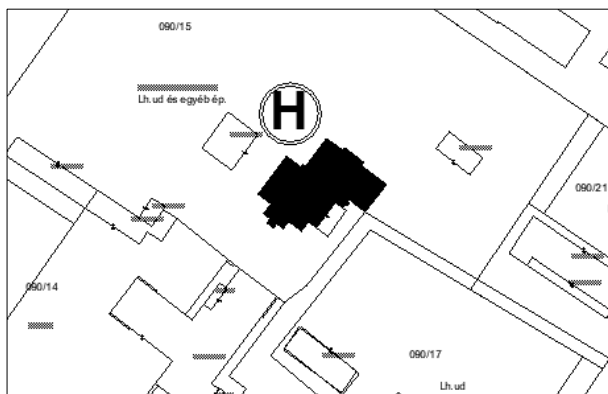
A kastély és területe 1945 után a helyi termelőszövetkezet kezelésébe került, kertészet és diákszálló is volt. A magántulajdonban álló épület állagmentése és felújítása a közelmúltban történt.

Felhasznált források:

<http://muemlekem.hu/muemlek?id=-6462>; <http://www.wekerle-major.hu/index.php?page=tortenet>; <http://www.wekerle-major.hu/index.php?page=galeria>

PLÓSZ KASTÉLY ÉS PARKJA

Cím: **Nyárfa utca 53.**

Településrész:

Helyrajzi szám: 090/15

Tényleges használati mód: lakóépület / kúria

Övezeti besorolás: jelenlegi
tervezett

Gip-3

Gip-1

Állag:

jó

Szintszám:

földszint

Védelem indokolása:

épülettömeg,
homlokzatalakítás,
nyíláskiosztás, vakolt
architektúra, torony, pilléres
portikusz, helytörténeti érték

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: lakóépület / kastély

Építés éve: 1898.

Tervező: ismeretlen

Építészeti stílus: historizáló

LEÍRÁS

A Nyárfa utcában áll a Plósz kastély és 150 éves fenyőfákkal beültetett parkja. A bajor vagy sváb eredetű család a XVIII. század elején költözött Magyarországra. Dr. Plósz Béla (1863-1945) híres lóorvos, földművelési államtitkár és lótenyésztési országos felügyelő, a dánosi birtokot 1918-ban vásárolta meg. Emlékét mészköttábla őrzi.

A földszintes, alapincézett kastély összetett alaprajzú épület. A belső oldalán terasz áll, az épületszárnyak találkozásánál hatszögű lépcsőház-torony kapott helyet. A toronyból nyíló erkély kovácsoltvas rácsa építéskori, a torony gúlasisakja lemezzel fedett. Észak-nyugati homlokzatán négy pilléres portikusz, a timpanonban címerpajzs az építés évszámával. A dél-nyugati homlokzatán volutás ívelt oromzat látható. A homlokazok vakoltak, a lábazat és a párkány tagolja, sarkain armírozással, követ utánzó lábazata szürke színre festett. Egyenes záródású ablakai általában vakolt kereteselek, konzolokon nyugvó könyöklőpárkánnyal és szemöldökpárkánnyal.

Az épületet 1996-ban a Plósz család visszavásárolta és felújította, a magántulajdonban álló épület lakásként funkcionál. A telek utca felőli részén a Hotel Botanica vendégház és rendezvény épülete áll.

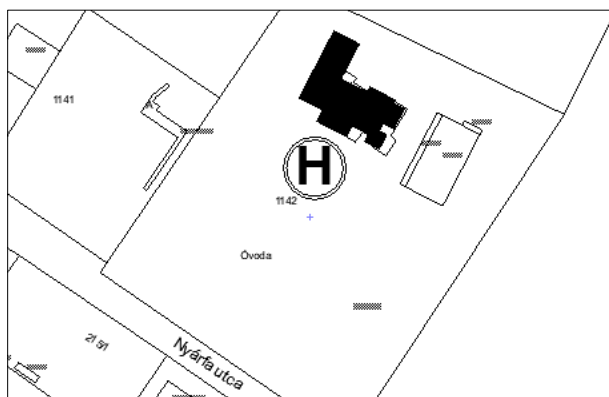

Felhasznált források:

<http://muemlekem.hu/muemlek?id=-6463>

MUZZSIK KASTÉLY és KERTJE

Cím: Nyárfa utca 1/1.

Településrész:

Helyrajzi szám: 1142

Tényleges használati mód: óvoda / kúria

Övezeti besorolás: jelenlegi
tervezett

Vt-4

Vi-1

Állag:

jó

Szintszám:

földszint

Védelem indokolása:

épülettömeg,
homlokzatalakítás,
nyílaskiosztás, torony,
portikus, helytörténeti érték

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: óvoda / kastély

Építés éve: XIX. század vége

Tervező: ismeretlen

Építészeti stílus: historizáló

LEÍRÁS

A Nyárfa utca déli végén áll az egykori Muzsik-kastély, mely 1948 óta a községi óvodának ad helyet.

Muzsik Lajos (1855-1932) földbirtokos 1878-tól gazdálkodott mintegy hetven éven keresztül dászentmiklósi földbirtokán. Halála után a kastélyt és a dánosi birtokokat dr. Muzsik Olivér unokaöccse örökölte. Mára a kastélyt részben átalakították, bővítették. A földszintes kúria utcai homlokzatán négy oszloppal alátámasztott portikus áll, itt van ma is a bejárata. Jobb oldalán látható legmarkánsabb eleme, az egyemeletes, fémlemez fedésű gúlisasakos torony, sarokírmírozással. Hátsó homlokzatának két szélén oromzatos odalrizalitok.

Udvarán hárs, platán, juhar és tölgyfa matuzsálemek magasodnak.

fotó: <https://www.kastelyok.com/adattlap.php?details=700>

Kataszteri térkép, 1881. – a Muzsik major területe

Felhasznált források:

<https://www.kastelyok.com/adattlap.php?details=700>

GARA TÓTH KÚRIA

Széchenyi utca 30.

Cím:

Településrész:

Helyrajzi szám:

908

Tényleges használati mód:

lakóépület / kúria

Övezeti besorolás: jelenlegi
tervezett

Lf-3

Lf-2

Állag:

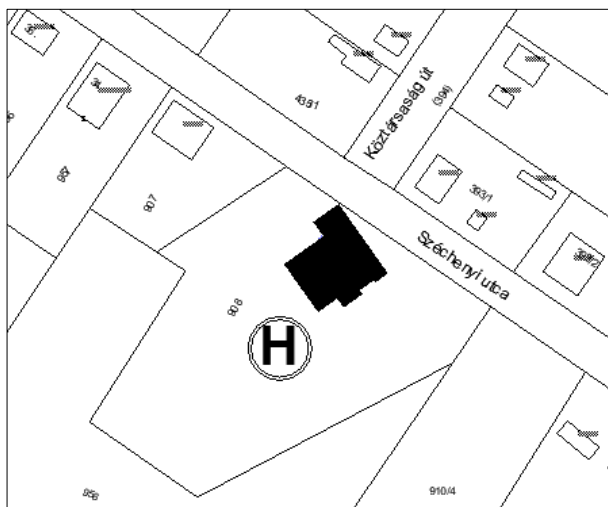
jó

Szintszám:

földszint

Védelem indokolása:

épülettömeg,
homlokzatalakítás,
nyíláskiosztás, helytörténeti
érték

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:

lakóépület / kúria

Építés éve:

XIX. század vége

Tervező:

ismeretlen

Építészeti stílus:

historizáló

LEÍRÁS

A Széchenyi utcában, a Köztársaság út végén található az egykori Gara, illetve Tóth major kúria épülete. A posztó nagykereskedő bécsi Fhröhlich család nemességet, valamint majorságot és vele kastélyt vásárolt. Dánszentmiklósi Gara Miklós budapesti lakos 1913. december 29-én kapott nemesi rangot, így váltak dánszentmiklósi Gara családdá. A második világháború idején azonban a nemesi rangra emelt magyar zsidó család Dél-Amerikába vándorolt ki. Pompás szőlőjüket és mintagyümölcsösüket egy Tóth nevű ember vette meg, ő a kúriát átalakította és tehenészetet építtetett.

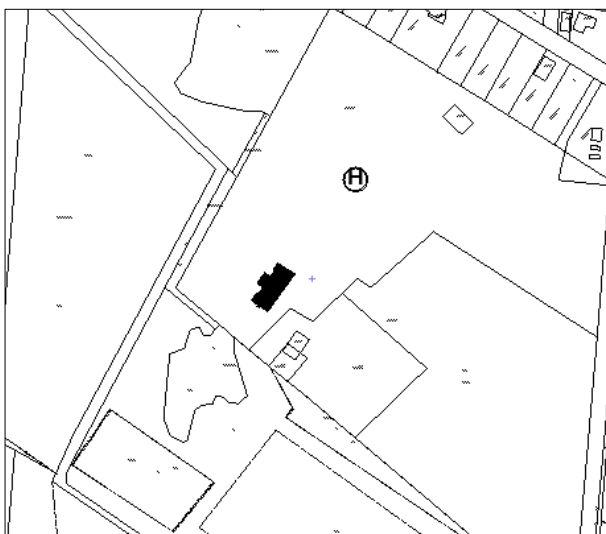
Kataszteri térkép, 1881.

Az egykori kúriát már az 1881. évi kataszteri felmérés is feltüntette. Az épületben ma a helyi posta üzemel. A kellemes tömegű, „L” alaprajzú épületet palafedésű, csonka kontyolt nyeregtető fedi. Álló téglalap alakú ablakai vakolt keretesk, egyéb díszítő elemei eltűntek.

Felhasznált források:

UGODI KASTÉLY ÉS A KASTÉLYHOZ VEZETŐ ÚT FASORRAL

Cím: **Ady Endre utca**

Településrész:
Helyrajzi szám: 564/6
Tényleges használati mód: lakóépület / kúria
Övezeti besorolás: jelenlegi Ksr-1
tervezett KSr-1
Állag: jó
Szintszám: emelet
Védelem indokolása: épülettömeg,
homlokzatalakítás,
nyílaskiosztás, helytörténeti
érték

fotó: <http://www.muemlekem.hu>

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: lakóépület / kúria
Építés éve: XIX. század eleje
Tervező: ismeretlen
Építészeti stílus: eklektikus

LEÍRÁS

Ugody-kastély a XIX. század elején épült eklektikus stílusban. Ugody földbirtokos a két világháború között az alberti körzet országgyűlési képviselője volt. A kastély egykor kultúrházként és moziként is működött, jelenleg magántulajdonban van, nyaranta kastélykoncert sorozatnak ad helyet. A téglalap alaprajzú épületet már az 1881. évi kataszteri térkép is feltüntette, körülötte kert és gazdasági épületek voltak.

A kastélyhoz vezető út végén épített kapuépítmény található. A kastély közép- és oldalrizalitjait íves kialakítású oromzat zárja, sarok armírozás és osztópárkány díszíti. Az épületet a közelmúltban felújították, tetőterét – az eredeti tetőforma átalakításával – beépítették.

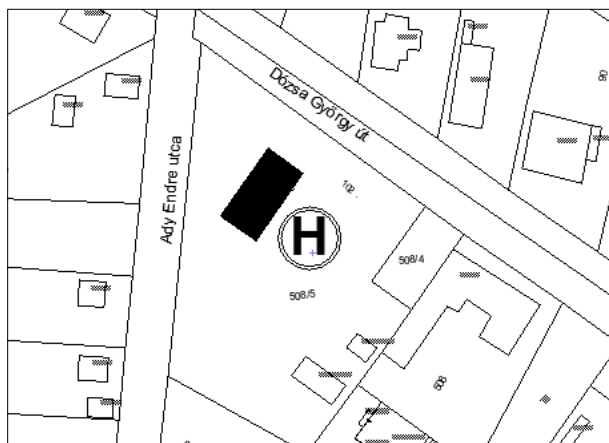

Kataszteri térkép, 1881.

Felhasznált források:
<https://www.kastelyok.com/adatlap.php?details=614>;

RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM

Cím:	Dózsa György út 102/a.
Településrész:	településközpont
Helyrajzi szám:	508/5
Tényleges használati mód:	templom
Övezeti besorolás:	jelenlegi Vt-2 tervezett Vi-2
Állag:	jó
Szintszám:	földszint
Védelem indokolása:	épülettömeg, homlokzatalakítás, nyílaskiosztás, helytörténeti érték

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:	templom
Építés éve:	1958.
Tervező:	
Építészeti stílus:	modern

LEÍRÁS

Az 1940-ben alapított lelkészségnek és egyházközségnek 1958-ban épült fel római katolikus temploma, melyet Szent Miklósnak szenteltek. A telket Tóth Tibor nyugalmazott miniszteri tisztviselő 1941-ben adományozta az egyházközségnek templom és plébánia építésére. Ekkor vallásalapitványt is kértek. Már ekkor fel akarták építeni a templomot, de nem sikerült.

Az egyhajós templom homlokzata természetközvetlenül kapott, a hosszhomlokzatokat íves záródású ikerablakok tagolják. A főhomlokzatán árkádos bejárat három íves záródású nyílással. A főhomlokzat jobb oldalán fehérre festett tornya áll, ellebegtetett, alacsony hajlásszögű sátozotttetővel. Oldalhomlokzatain a földszinten kör alakú, felső részén két keskeny magas ablakkal.

A templom építéskori állapota

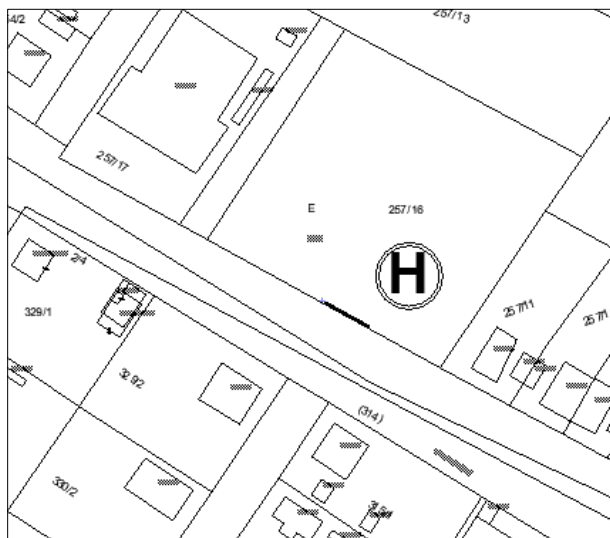
Felhasznált források:

<http://sematizmus.vaciegyszegye.hu/plebania.php?id=34>
<https://gallery.hungaricana.hu/hu/>

SZÉKELY KAPU

Cím: **Dózsa György út 5/a.**

Településrész:
Helyrajzi szám: 257/16
Tényleges használati mód: kapu építmény
Övezeti besorolás: jelenlegi Ev
tervezett Lf-1
Állag: közepes
Szintszám: -
Védelem indokolása: megjelenése, helytörténeti érték

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa: kapu
Építés éve: XX. század második fele
Tervező:
Építészeti stílus:

LEÍRÁS

A Micsurin MGTSZ virágkorában sok erdélyi járt Dánszentmiklóstra dolgozni. A Dózsa György út mentén található, helyi védelem alatt álló székely kaput egy Ivó községből származó fafaragó bácsi készítette.

A fából készített kapu díszes faragású, két részből áll a kis- és nagykapuból. A faszindelyes tető alatt galambdúc kapott helyet. A kiskapu feletti négyzetes mezőben a leggazdagabb a díszítés.

Felhasznált források:

Határkő

Cím: Ady Endre utca – Dózsa György
út kereszteződés
Hrsz.: 58/2
Típusa: határkő
Avatás éve: XVIII. század közepe
Alkotó:
Építtető:

Leírás:

Az Ady Endre utca és Dózsa György út kereszteződésének északnyugati sarkán áll a közel egy méter magas, hengeres határkő, mely Mária Terézia korból származik. Feliratai lekoptak.

Határkő

Cím: Irsai út 10.
Hrsz.: 032/33
Típusa: határkő
Avatás éve: XVIII. század közepe
Alkotó:
Építtető:

Leírás:

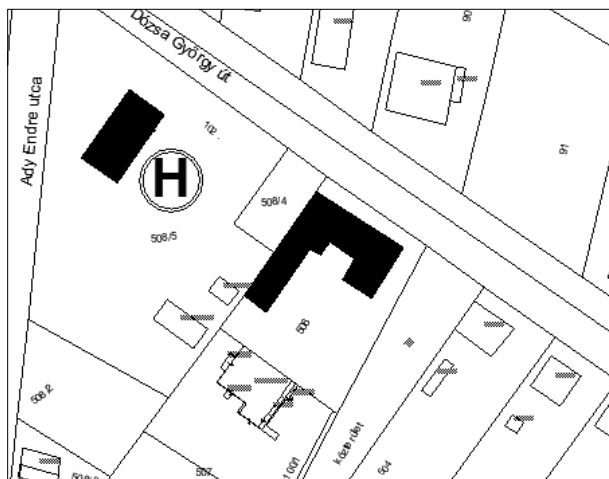
Szintén helyi védelem alatt áll a „Micsurin” MGTSZ területén lévő Mária Terézia korból származó határkő.

Építészeti értékek

KÖZSÉGHÁZA

Cím: **Dózsa György út 100.**

Településrész:	településközpont
Helyrajzi szám:	506
Tényleges használati mód:	községháza
Övezeti besorolás:	jelenlegi tervezett
Állag:	Vt-1 Vi-2 jó
Szintszám:	földszint
Védelem indokolása:	tömegalakítás, homlokzatok megjelenése, nyílaskiosztás, nyílások, helytörténeti érték

Felhasznált források:

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:	községháza
Építés éve:	1944.
Tervező:	ismeretlen
Építészeti stílus:	historizáló

LEÍRÁS

A Dózsa György út déli oldalán, a római katolikus templom szomszédságában áll az 1944-ben épült községháza. Az oldalhatáron álló, „U” alaprajzú földszintes épület kontyolt nyeregtetős, cseréppel fedett. Utcai homlokzata 11 tengelyes, 3+2+1+2+3 ritmusban. A közepén található kétszárnyú bejárati ajtót a pilléreken álló egyszerű lemez előtető, és az íves záródású attikafal hangsúlyozza. Az attikafalon „Községháza” felirat olvasható, tetejét három kőgömb díszíti. Homlokzata vakolt, egyszerű lábazat és párkány tagolja. A nyílásokat könyöklőpárkány fogja össze, köztük sávozott vakolat. Faablakai kétszárnyúak, alsó harmadban egyszerű osztással.

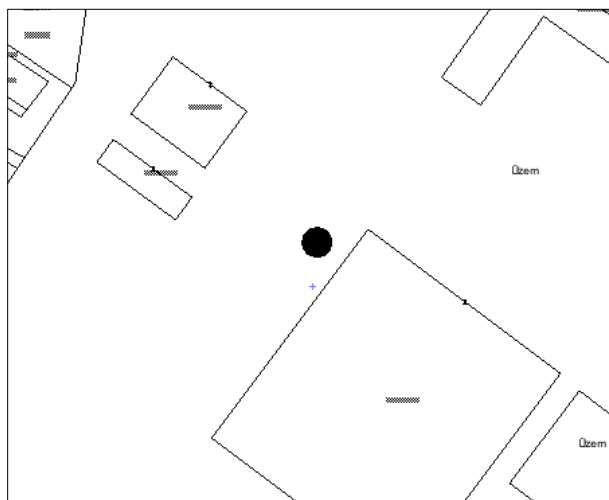
Piac közre néző homlokzata öttengelyes, mögötte a hivatal felújított házasságkötő terme található. A terem végfalán kapott helyet 1987-ben Hegyi György mozaikja a lakodalmas jelenettel. Északi homlokzata négytengelyes, keskenyebb traktusszélességű melléképület csatlakozik hozzá.

VÍZTORONY

Cím: **Tessedik Sámuel utca**

Településrész:	Állami Gazdaság területe
Helyrajzi szám:	090/22
Tényleges használati mód:	víztorony
Övezeti besorolás:	jelenlegi tervezett
Állag:	Gip-2 Gip-1 közepes
Szintszám:	-
Védelem indokolása:	településképpen betöltött szerepe, tömegalakítása, helytörténeti érték

ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI ADATOK

Építmény típusa:	víztorony
Építés éve:	XX. század közepe
Tervező:	
Építészeti stílus:	

LEÍRÁS

A herceghalom típusú víztorony az egykori Plósz-birtokon 1949-ben létrehozott Állami Gazdaság (később a Monori Állami Gazdaságba olvadt) területén épült fel.

A kör alaprajzú törzse és a fejrész is falazott szerkezetű. A fejrészen körben, egyenletesen kiosztva nyolc téglalap alakú nyílás látható, a törzsön egymás felett öt ablak kapott helyet. A fejrészen alacsony hajlásszögű, kúp alakú tetőszerkezet készült.

Felhasznált források:

ORVOSI RENDELŐ

Cím:	Nyárfa utca 51-53.	
Helyrajzi szám:	090/5	
Tényleges használati mód:	orvosi rendelő	
Övezeti besorolás:	Gip-3	KRs-1
Állag:	közepes	
Szintszám:	földszint	
Értékei:	tömegalakítás, homlokzatok megjelenése, nyílaskiosztás, nyílások, helytörténeti érték	

Leírás:

Az egykori Plósz-birtokon álló téglalap alaprajzú épületben a község orvosi rendelője működött. Az utcával párhuzamos gerincű, kontyolt, viszonylag nagy kiüléssel rendelkező nyeregtetőn cserépfedés van. Homlokzatai vakoltak, egykori lábazatának csak helye látható. Nyárfa utcai homlokzata 3+1+1 tengelyes. A kapcsolt gerébtokos faablakai három szárnyúak, külső kifelé nyíló, osztott üvegezésű szárnyakkal. A harmadik tengelyben kétszárnyú ikerablakok. Az ablakok alatt vakolatból húzott kétrészes könyöklőpárkány.

GAZDASÁGI ÉPÜLET

Cím:	Nyárfa utca 51-53.	
Helyrajzi szám:	090/22	
Tényleges használati mód:	gazdasági épület	
Övezeti besorolás:	Gip-2	Lf-1
Állag:	rossz	
Szintszám:	földszint	
Értékei:	tömegalakítás, homlokzatok megjelenése, helytörténeti érték	

Leírás

Az egykori Plósz-birtokon álló téglalap alaprajzú épületet ma is gazdasági, raktározási célokra használják. Az utcával párhuzamos gerincű nyeregtető cseréppel fedett, véghomlokzatain csonkakontyos tetőkialakítású. Utcai homlokzata héttengelyes, jobbra eső négy tengelyében álló téglalap alakú, kétszárnyú, külső kifelé nyíló, osztott üvegezésű szárnyakkal. Oromfalaiban kisméretű padlásszellőzők. A szabályozási terven a területet szabályozási vonal érinti, melynek végrehajtása az épület bontásával jár.

LAKÓÉPÜLET

Cím:	Ady Endre utca 16.	
Helyrajzi szám:	72/20	
Tényleges használati mód:	irodaépület	
Övezeti besorolás:	Lf-2	Lf-1
Állag:	közepes	
Szintszám:	földszint	
Értékei:	tömegalakítás, homlokzatok megjelenése, nyílaskiosztás, nyílások	

Leírás

A Frenczhalmi-dűlőtől délre található épületet már az 1881. évi kataszteri felmérés is ábrázolta. Valószínűleg lakóházként épült a szabadonálló, téglalap alaprajzú, rombuszpalával fedett kontyolt nyeregtetős, egyszerű tömegalakítású épület. Az utcai homlokzata öttengelyes, álló téglalap alakú, „T” osztású faablakai zöld színre mázoltak.

LAKÓÉPÜLET

Cím:	Széchenyi utca 30.
Helyrajzi szám:	910/3
Tényleges használati mód:	lakóépület, melléképület
Övezeti besorolás:	Ev Ev
Állag:	jó
Szintszám:	földszint
Értékei:	tömegalakítás, homlokzatok megjelenése, nyílaskiosztás, nyílások, kéményfej

Leírás

A Gara-Tóth majorság közelében található a felújított XX. század elején épült lakóépület és mellette gazdasági épülete. A szabadonálló, „L” alaprajzú lakóépület kontyolt nyeregtetős, az utcai homlokzatán kődisállás szerű épületrész, épített mellvéddel és oszlopokon támaszkodó boltívekkel. A sima vakolt felületű homlokzatokon álló téglalap alakú, osztott üvegezésű nyílászárók.

A lakóépülettől északnyugati irányban áll az utcavonalhoz képest 45 fokos szögben elforgatott gazdasági épület. A nyeregtetős épület homlokzata nyers téglaburkolatú. Délkeleti homlokzatán íves záródású kapukkal, és álló téglalap alakú, osztott üvegezésű kifele-befele nyíló szárnyú ablakokkal. Az épület falazott kéménye tagozott kialakítású.

GAZDASÁGI ÉPÜLET

Cím:	Irsai út
Helyrajzi szám:	1148, 033/13
Tényleges használati mód:	gazdasági épület
Övezeti besorolás:	Gip-2 Gip-1
Állag:	közepes
Szintszám:	földszint
Értékei:	tömegalakítás, homlokzatok megjelenése, nyílaskiosztás, helytörténeti érték

Leírás

A Micsurin MGTSZ területén található az egyszerű tömegalakítású, de jó arányú gazdasági épület. A téglalap alaprajzú, az Irsai útra merőleges gerincű csonkakontyos nyeregtetős épület a XX. század első felében épülhetett. Az eresztől alatta fekvő padlásablakok, a földszintes álló téglalap alakú nyílások kaptak helyet. Vakolt homlokzati felületét téglaburkolatú sávok tagolják.

Kőkereszt

Cím: Nyáregyházi út
Hrsz.: 0179/47
Típusa: kereszt
Avatás éve: 1910.
Alkotó: ismeretlen
Építető: dánosi közönség

Leírás:

A Nyáregyházi út és a Kereszt sor kereszteződésének délnyugati részén található a posztamensen álló, 1910-ben emelt kőkereszt. A dánosiaknak emléket állító kőkereszten korpusz, a kereszt tövében Szűz Mária alakja látható. A posztamensen elhelyezett táblán az alábbi felirat olvasható:

ISTEN DICSŐSÉGÉRE
EMELTETTE
A DÁNOSI KÖZÖNSÉG
1910

Valencsik kereszt

Cím: Albertirsa felé vezető összekötő
út mentén
Hrsz.: 052
Típusa: kereszt
Avatás éve: 1930.
Alkotó: ismeretlen
Építető: Valencsik János és neje

Leírás:

Az Albertirsa felé vezető út mellett, a település keleti határában áll a Valencsik kereszt. A Valencsik családnak voltak itt egykor földjeik, ők állíttatták 1930-ban a keresztet. A kő posztamensen műkö kereszt áll, melyen fém korpusz kapott helyet. A posztamensen elhelyezett márványtáblán az alábbi felirat olvasható:

AZ ÖRÖKKÉ VALÓ ISTEN
DICSŐSÉGÉRE
VALENCIK JÁNOS ÉS NEJE
1930.
FELÚJÍTTATTA
DR. DUNAI FERENC
FŐORVOS WEINHEIM
1998.

Kereszt

Cím: Dózsa György út 102.
Hrsz.: 508/5
Típusa: kereszt
Avatás éve: XXI. század eleje
Alkotó:
Építető:

Leírás:

A római katolikus templom előtti kertben álló fakereszt fém korpusszal készült.

Szent István szobor

Cím: Dózsa György út 102.
Hrsz.: 508/5
Típusa: szobor
Avatás éve: 2001.
Alkotó: Várhelyi György, Diósi Árpád
Építető: Dánszentmiklós Önkormányzata

Leírás:

A templom és a községháza között kialakított emlékparkban áll a süttői mészkőből faragott Szent István szobor. A csipőszobor négyzetes talapzatán István király monogramja, jobbójában kereszt, baljában az országalma látható. Korábban a templom túloldalán volt felállítva, 1950 körül.

1956-os kopjafa

Cím: Dózsa György út 102.
Hrsz.: 508/5
Típusa: szobor
Avatás éve: 2006.
Alkotó:
Építető: Dánszentmiklós Önkormányzata

Leírás:

A római katolikus templom előtti parkban kopjafa őrzi az 1956-os forradalom dánszentmiklósi áldozatainak emlékét. A kopjafát Dánszentmiklós önkormányzata állította a forradalom ötvenedik évfordulójára.

Szent Miklós püspök faszobra

Cím: Dózsa György út 100.
Hrsz.: 505/1
Típusa: szobor
Avatás éve: 2005.
Alkotó: Fresch Ottó fafaragó
Építető: Dánszentmiklós Önkormányzata

Leírás:

A községháza déli sarkánál áll Szent Miklós püspök fából faragott emlékműve. A Plósz-kastély parkjában élt 230-250 éves tölgyfából készült, melyet a Plósz Anna és férje, valamint dr. Pataky Barnabás adományozott a településnek. A henger alakú kő talapzaton emléktábla hirdeti a szobor történetét. A püspöki öltözetben ábrázolt Szent Miklós Jobb kezében a három aranygolyó, bal karjában püspöki botja.

kép forrása: https://www.kozterkep.hu/~17743/Ady_Andras_Endre_Danszentmiklos_2005.html

Ady Endre faszobra

Cím: Dózsa György út 91.
Hrsz.: 36/1
Típusa: szobor
Avatás éve: 2005.
Alkotó: Gérné Mezősi Aranka
Építető:

Leírás:

Az Ady Endre Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény udvarán, az épülettől balra található a fa szobor. Az iskola 'emlékparkot, emlékfalat létesített az arra érdemesült pedagógusai, tanulói emlékére. Az emlékpark része a névadó költő életnagyságú szobra.

Millecentenáriumi emlékmű

Cím: Dózsa György út 85.
Hrsz.: 58/2
Típusa: szobor
Avatás éve: 1998.
Alkotó: Várhelyi György
Építető: Dánszentmiklós Önkormányzata
Leírás:

A szomszédos Albertirsán élő szobrászművész által készített emlékművet a Művelődési és Sportház előtt állították fel 1998-ban. Az arany országalmát a kard, a lándzsa, és a püspökbot tartja. Köztük a nyitott aranykönyv. Az országalmán Magyarország és Dánszentmiklós címere kapott helyet. Az oszlopokon az elmúlt 1100 év néhány, országos jelentőségű, sorsfordító évszáma olvasható.

VI. NYILATKOZAT

Alulírott **Kozma Klára** okleveles építészmérnök nyilatkozom, hogy a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet előírásai alapján a települési örökségvédelmi hatástanulmány műemléki szakterületi munkarésze megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy rendelkezem építész szakirányú végzettséggel.

Budapest, 2019. január

Kozma Klára
tervezői jogosultság száma:

okleveles építészmérnök
É 07-0438

Alulírott **Dénes Katalin** okleveles építészmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök nyilatkozom, hogy a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet előírásai alapján a települési örökségvédelmi hatástanulmány műemléki szakterületi munkarésze megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy rendelkezem építész szakirányú, és műemlékvédelmi szakmérnöki végzettséggel.

Budapest, 2019. január

Dénes Katalin
tervezői jogosultság száma:

okleveles építészmérnök,
műemlékvédelmi szakmérnök
É 20-0333